

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

VERNEPLAN FOR DE MARINE VERNEOMRÅDENE FRAMVAREN, TAUTERRYGGEN OG SALTSTRAUMEN

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om opprettelse av tre marine verneområder:

- Framvaren marine verneområde i Farsund kommune, Vest-Agder fylke (ca. 5,5 km² sjøareal).
- Tauterryggen marine verneområde i Frosta og Leksvik kommuner, Nord-Trøndelag fylke (ca. 44 km² sjøareal).
- Saltstraumen marine verneområde i Bodø kommune, Nordland fylke (ca. 24,7 km² sjøareal).

Verneforslagene omfatter til sammen et sjøareal på ca. 74,2 km².

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 39 som marine verneområder. Av § 39 framgår at det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. De tre foreslåtte områdene tilfredsstiller kravene i § 39 bokstavene a, c og f:

- a) Som marine verneområder kan det vernes områder som inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- c) representerer en bestemt type natur,
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

De foreslåtte marine verneområdene skal bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33. Målene gjenspeiler også de nasjonale målene for områdevern, jf Prop. 1 S (2012-2013). Disse verneforslagene vil særlig bidra til å oppfylle målene:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vern av Framvaren vil i tillegg bidra til bevaring av § 33, bokstav e): områder med særskilte naturhistoriske verdier.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar videre til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i (jf. naturmangfoldloven § 46):

- Flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009).
- Prop. 1 S (2012-2013) for Miljøverndepartementet. Vern av områdene vil bidra til å oppfylle bl.a. det nasjonale målet under resultatområde 1 Levende hav og kyst: "Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner."
- Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). På partsmøtet (COP10) høsten 2010 ble landene enige om nye mål for 2020. Nå er det et felles mål å sikre et effektivt og representativt vern av 10 % av verdens kyst- og havområder.
- Anbefalinger fra Verdens naturvernunion (IUCN)

Når det gjelder forholdet mellom marine verneområder etter naturmangfoldloven og marine beskyttede områder etter havressursloven, er dette avklart i naturmangfoldloven § 39, der det presiseres at høsting og annen utnytting av viltlevende marine ressurser reguleres av havressursloven innenfor rammen av verneforskriften.

1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene for naturtyper i §§ 4 og 5 skal også trekkes inn i skjønnsutøvingen. De nevnte bestemmelsene skal således inngå som en integrert del av skjønnsutøvingen ved etablering av områdevern etter naturmangfoldloven kapittel V, og det skal framgå av beslutningen hvordan prinsippene er vektlagt og vurdert. Prinsippene skal også inngå som en integrert del av beslutningen knyttet til tiltak og bruk i det etablerte verneområdet. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

1.2.1 Kunnskapsgrunnlaget

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Beslutninger skal også bygge på erfaringsbasert kunnskap, herunder samisk kunnskap dersom dette foreligger.

Det foreligger god kunnskap om de store kvalitetene knyttet til naturverdiene i de tre foreslåtte verneområdene. Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen inngår blant områdene som Rådgivende utvalg for marin verneplan har anbefalt tatt med i første fase av marin verneplan. Utvelgelse av områder ble gjort på bakgrunn av bl.a. en analyse av utbredelsen til de best kjente bunnlevende marine arter (2335 av et utvalg på 4218), og inndeling av kysten i tre biogeografiske regioner. Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget vektla at det skulle velges ut områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Utvalget pekte på at det vil ta mange år før en har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er

en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt. Ulike organismer finnes på mudderbunn, sandbunn, stein- og grusbunn og fjellbunn. Andre fysiske miljøforhold, som lys, dyp, saltholdighet og havstrømmer, spiller også avgjørende roller for forekomst og utbredelse av arter. Bunntopografi og bunnforhold er i store trekk kjente i norske kyst- og havområder selv om detaljert kartlegging i mange tilfeller ikke er gjennomført. Ved å vektlegge informasjon om geologi og geomorfologi kan en generelt forvente at det indirekte tas hensyn til arter og artsmangfold, selv om dette ikke er spesielt kartlagt. Ved gjennomgangen og prioriteringen av områdene innen hver kategori, ble det gjort kryssreferanser til lignende lokaliteter innen andre kategorier for å ha en best mulig samlet oversikt. Utvalget foreslo på dette grunnlaget at 36 områder tas med i første fase av arbeidet med marin verneplan, som har hovedfokus på Norges kystområder og territorialfarvann. Disse områdene ble av rådgivende utvalg vurdert å være rimelig godt dekket opp med hensyn på representativitet gjennom de 36 områdene. Utvalget pekte likevel på suppleringsbehov i form av både konkrete geografiske områder og kategorier av områder fra ulike deler av landet.

Kunnskap om naturforholdene i de tre områdene som omfattes av foreliggende verneforslag, er sammenstilt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan fra 2003 og 2004. I Framvaren har det i en årrekke vært utstrakt forskningsaktivitet, og det er publisert mer enn 65 vitenskapelige artikler fra området. Tauterryggen har lenge vært kjent som et korall-område og er mye brukt av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet til forskning og undervisning. Universitetet i Nordland har gjort undersøkelser knyttet til det marine miljøet i Saltstraumen, og Universitetet i Bergen har i gjort oseaniske undersøkelser og modelleringer av strømforholdene. På oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning i 2010, oppdaterte Havforskningsinstituttet kunnskapsgrunnlaget for Tauterryggen og Saltstraumen.

1.2.2 Effekten av vernet

Verneforskriftene åpner for at pågående aktiviteter kan videreføres. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. For enkelte aktiviteter vil det derfor gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Det legges opp til utarbeidelse av forvaltningsplaner med definerte bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. Vernet vil med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for økosystemene, naturtypene og artene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Naturmangfoldloven § 10 setter krav om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Pr. i dag vurderes områdene Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen i liten grad å være utsatt for inngrep og aktiviteter som belaster økosystemene, jf avsnitt 1.4 om trusler mot verneverdiene og avsnitt 1.6 om andre interesser, samt i omtalen av det enkelte området i kapittel 7.

Når det gjelder fremtidig belastning, setter verneforskriftene forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene. Gjennom den overvåking som det legges opp til, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi grunnlag for iverksetting av tiltak ved eventuell negativ påvirkning av verneverdiene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter. I høringen har flere etterlyst nærmere kartlegging av verneverdiene i områdene. Naturmangfoldet i områdene bør kartlegges nærmere som grunnlag for en best mulig forvaltning av områdene, men det legges til grunn at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om verneverdiene til at det kan treffes vedtak om vern. Kravet i naturmangfoldloven § 8 om at saken i hovedsak skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap er etter Miljøverndepartementets vurdering oppfylt.

Miljøverndepartementet mener det er sannsynlig at vernet vil ha en positiv effekt på naturmangfoldet. Vernevedtaket medfører ikke miljøforringelse. Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, vurderes derfor ikke som relevant i forhold til selve vernevedtaket. I forbindelse med dispensasjoner fra vernebestemmelsene vil det imidlertid av hensyn til verneverdiene kunne være aktuelt sette vilkår som medfører kostnader for tiltakshaver.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er i verneprosessen vektlagt i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Som eksempel kan nevnes forslaget til verneforskrift for Saltstraumen, hvor det er foreslått unntak for *".....rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping"*. I samme forskriftsutkast er det i tilknytning til unntaket for fortøyning av småbåt, foreslått at *"Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i stein eller annet materiale som ikke forurensar"*.

Prinsippene i naturmangfoldloven vil også bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriftene og i arbeidet med forvaltningsplaner for områdene.

1.3 Verneverdier

Områdene har naturverdier som gjør at de vurderes som nasjonalt verneverdige, og de også har kvaliteter som gjør at de fremstår som spesielle i internasjonal sammenheng.

Framvaren har helt spesielle kjemiske forhold, og området regnes som unikt i global sammenheng når det gjelder mulighetene til å forske på biologiske og

kjemiske prosesser knyttet til dannelsen av bergarter. Verneverdiene og den naturvitenskapelige verdien knytter seg til det høye sulfidinnholdet i vannet i Framvaren, som gjør at bunnsedimentene og dypere vannlag er oksygenfrie, og dermed upåvirket av dyr og planter.

Tauterryggen omfatter en israndavsetning/morene i Trondheimsfjorden med grunne og særegne forekomster av korallrev bygd opp av øyekorall *Lophelia pertusa* med et rikt naturmangfold, samt grunne og strømrike sjøområder med tilhørende bunndyrsfauna ved Tautra.

Saltstraumen regnes for å være verdens sterkeste tidevannsstrøm. I tillegg til hovedstrømmen gjennom Saltstraumen, er det også forbindelse ut fra Skjerstadfjorden gjennom Indre Sundan og Sundstraumen i sørvest og den grunne Godøystraumen i nordøst. Området har et rikt dyreliv, herunder fastsittende former som sjøanemoner, skjell, svamper og koraller. De spesielle strømforholdene er bestemt av de geologiske strukturene, og har stor betydning for plante- og dyrelivet i området.

Det vises for øvrig til omtalen av særskilte verneverdier i den områdevis gjennomgangen i kapittel 7.

1.4 Trusler mot verneverdiene

De viktigste truslene i områdene er inngrep som i nevneverdig grad vil påvirke sjøbunn, vannutskiftning og strømforhold. Dette er for eksempel tiltak som innebærer utfylling, mudring, uttak og deponering av masse, sprengning, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen.

For Framvaren er det spesielt viktig å bevare tersklene som styrer vannutskiftningen og dermed de fysiske rammebetingelsene. Det er ønskelig å unngå innstrømming av tungt sjøvann og sjøvann med unaturlig høyt innhold av næringsalter og unaturlig tilførsel av næringssalter fra lokale kilder på land og i sjø. Inngrep som for eksempel utfylling og sprengning kan skade tersklene og må derfor unngås. Brakkvannskvaliteten og oksygen-/hydrogensulfidforholdene i Helvikfjorden, som ikke foreslås vernet, kan være avgjørende for å unngå uheldig påvirkning av de spesielle kjemiske forholdene i Framvaren. Bl.a. vil unaturlig tilførsel av næringsalter kunne være en trussel mot verneverdiene. Havnivåstigning som følge av klimaendringer, kan bli en trussel i fremtiden.

Både Tauterryggen og Saltstraumen har sårbare organismer, som for eksempel svamper og koraller. Dette er saktevoksende organismer med lav toleranse overfor fysiske inngrep og fiske med aktive bunnredskaper. Verneforskriftene åpner for høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter. Dersom fiske med aktive bunnredskaper skulle bli aktuelt i fremtiden (og overvåking avdekker uheldig påvirkning på naturmangfoldet), må dette tas opp til ny vurdering. Klimaendringer og forsuring av havene kan bli en økende trussel i tiden fremover.

Vern av områdene sikrer ikke naturmangfoldet mot klimaendringer, men kan ved at andre påvirkningsfaktorer reduseres/reguleres, gjøre at områdene vil være mer robuste mot uheldige effekter av klimaendringer.

1.5 Andre interesser

Framvaren har regional verdi for friluftsliv, og benyttes til bl.a. båtutfart, bading og sjørrretfiske. Området har stor betydning for forskning, særlig knyttet til de spesielle kjemiske forholdene. Det er ingen spesielle yrkesfiskeinteresser eller havbruksaktivitet i Framvaren pr. i dag.

Området Tauterryggen omfatter en låsettingsplass og et viktig garnfelt som brukes mye om våren. I tillegg drives fiske etter leppefisk, hummer og krabbe. Det foregår ikke havbruksvirksomhet pr. i dag. Området har stor betydning for forskning og undervisning, og er mye brukt av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Saltstraumen har begrenset betydning for kommersielt fiske. Næringsfiske med garn etter sei, torsk, kveite, uer og breiflabb foregår på fem felt innenfor området til ulike tider på året. Et reketrålfelt ligger delvis innenfor den vestlige og nordlige del av verneforslaget. I tillegg er det et betydelig fritidsfiske med stang og snøre. Det foregår ikke havbruksaktivitet i området pr. i dag. Saltstraumen er svært attraktivt og har internasjonal anerkjennelse for dykking. Området er et også et meget viktig friluftsområde og tre statlig sikrede friluftsområder ligger ved Saltstraumen. Området er videre viktig for reiselivet. Saltstraumen har betydning for forskning og undervisning, og brukes bl.a. av Universitetet i Nordland og Nordlandsforskning. Området brukes også som ekskursjonsmål av skoleelever fra hele Saltenregionen. Fylkesvei 17 går gjennom verneområdet (Godøystraumbua, Saltstraumbua og Sunnanbua).

Når det gjelder forskningsaktivitet i tilknytning til de tre områdene, tilrettelegger vernet for slik aktivitet, bl.a. ved at områdene er ment å skulle tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

Av kulturminner er det et kjent automatisk fredet marint kulturminne i det foreslåtte Saltstraumen marine verneområde; vraket av D/S Heros. Dette er en svensk malmbåt som kom fra Finneid fullastet med kobberkis fra Sulitjelma gruve og forliste ved Rundholmen i Saltstraumen i 1905. Det kan ikke utelukkes at det er også andre viktige kulturminner knyttet til de foreslåtte marine verneområdene.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen er tre av 36 kandidatområder for marint vern som ble utpekt i tilråninger fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Utvalget var bredt sammensatt og ble nedsatt av Miljøverndepartementet i samråd med Fiskeri- og kystdepartementet (den gang Fiskeridepartementet) og Olje- og energidepartementet i 2001. Utvalget ga sin endelige tilråding i 2004. Utvalget vurderte at de 36 områdene til sammen representerte et godt og balansert utvalg av

undersjøisk natur fra kysten og skjærgården. Ved utvelgelse ble særegenhet og representativitet sett i forhold til regioner og kyststrekninger vektlagt. Det ble også vektlagt at områdene skulle være lite påvirket og at de kunne tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

Arbeidet med marin verneplan er forankret i flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009). Gjennom denne meldingen ble oppstart av planarbeidet klarert for 17 av de 36 kandidatområdene. Regjeringen besluttet i 2012 å ta sikte på å verne tre av disse 17 kandidatområdene etter naturmangfoldloven § 39 våren 2013, jf også kap 9.5.6 i Meld.St.37 *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Nordsjøen og Skagerak (forvaltningsplan)*. Disse tre foreslåtte marine verneområdene; Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen ligger alle innenfor 12 nautiske mil.

2.2 Saksgang

Saksbehandlingen har fulgt reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen.

Melding om oppstart av planarbeidet for 17 av kandidatområdene ble kunngjort og sendt lokale og regionale høringsinstanser fra de respektive fylkesmenn i 2009. Direktoratet for naturforvaltning besørget kunngjøring i Norsk lysingsblad og utsending til sentrale høringsinstanser. Melding om oppstart av planarbeidet for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen ble utsendt fra fylkesmennene hhv. 11.09.09, 09.09.09 og 27.08.09. Oppstartsmeldingene ble utarbeidet etter innspill fra fylkesmennene og i samarbeid med en direktoratsgruppe med representanter fra Fiskeridirektoratet, Kystverket, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, Norges vassdrags- og energidirektorat, Forsvarsbygg og Hordaland fylkeskommune. I meldingsfasen gjennomførte fylkesmennene møter med bl.a. kommunene. Oppsummering av innspill til oppstartsmeldingene ble sendt fra fylkesmennene til direktoratet i tidsrommet november 2009 - februar 2010.

I henhold til oppdragsbrev av 30.01.13 fra Miljøverndepartementet til Direktoratet for naturforvaltning, videreføres arbeidet med marin verneplan, men arbeidet legges nå om fra en puljevis til en mer områdevis prosess. På grunnlag av departementets brev, ba direktoratet fylkesmennene om å sende verneforslag for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen på høring. Før høringsforslaget ble sendt på høring ble det tatt kontakt med etatene i direktoratsgruppen og orientert om prosessen for de tre områdene. Direktoratsgruppen ga ikke uttrykk for motforestillinger til dette. Verneforslag ble utsendt fra fylkesmennene i perioden 01.- 04.02.13, med høringsfrist 08.04.13.

I høringsperioden har fylkesmennene for områdene Framvaren og Saltstraumen gjennomført møter med kommunene og andre berørte parter. Når det gjelder Tauterryggen, meldte de to kommunene tilbake til fylkesmannen at det ikke var behov for møte i høringsperioden. Oppsummeringer og tilrådingen ble sendt fra fylkesmennene 30.04.13.

Ved brev av 03.05.13 fra direktoratet, ble høringsforslagene ettersendt til etatene i direktoratsgruppen med frist for eventuelle uttalelser 24.05.13. Det er kun Fiskeridirektoratet som har avgitt uttalelse. Verneforslaget er forelagt departementene.

2.2.1 Konsultasjoner med Sametinget

Det er avholdt tre konsultasjonsmøter mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om arbeidet med marin verneplan generelt (20.06.08, 18.09.08 og 24.09.10). I tillegg er det avholdt ett konsultasjonsmøte mellom Sametinget og Direktoratet for naturforvaltning (13.08.09), hvor sammensetning og mandat for et felles arbeidsutvalg for de tre nordligste fylkene ble drøftet. Dette utvalget ble nedsatt av direktoratet 29.03.10.

Det ble gjennomført et telefonmøte mellom Fylkesmannen i Nordland og arbeidsutvalget 25.01.13, der det blant annet ble tatt opp om arbeidsutvalget skulle ha en rolle i den avgrensede prosessen som kun omfattet området Saltstraumen. Miljøverndepartementet har tatt opp saken med Sametinget, der det er meldt tilbake at Sametinget kontakter Fylkesmannen om hvordan saken skal håndteres videre i høringsprosessen. I høringsuttalelsen skriver Sametinget at de ikke har noen merknader til verneforslaget. Sametinget er forelagt vernesaken som grunnlag for eventuell konsultasjon med Miljøverndepartementet under sluttbehandling av verneforslaget. Sametinget har konkludert med at det ikke er behov for videre konsultasjon. Sametinget påpeker imidlertid at det felles arbeidsutvalget for Nordland, Troms og Finnmark som ble opprettet etter tidligere konsultasjoner mellom Sametinget og Miljøverndepartementet, vil være viktig i det videre arbeidet med marin verneplan.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Avgrensning

Forslaget til Framvaren marine verneområde foreslås redusert med ca 1,5 km² i forhold til høringsforslaget ved at deler av Helvikfjorden tilrås tatt ut av hensyn til andre brukerinteresser, blant annet kommunens planer om boligbygging og båthavner.

Forslaget til Saltstraumen marine verneområde foreslås redusert med ca 0,7 km² i forhold til høringsforslaget ved at tre mindre delområder tilrås tatt ut av hensyn til andre brukerinteresser som småbåthavn, naust m.m. Det er også gjort justeringer slik at verneforslaget ikke inneholder landareal.

Det tilrås ingen endring i avgrensningen for forslaget til Tauterryggen marine verneområde.

3.2 Verneforskrifter

Etter høring tilrås noen endringer i forskriftsforslaget for Framvaren, vesentlig som følge av forslag om endret avgrensning. For Saltstraumen, tilrås endringer i forskriftsforslaget på bakgrunn av høringen, både i form av justering av bestemmelser og nye bestemmelser under generelle unntak (§ 4) og spesifiserte

dispensasjonsbestemmelser (§ 5). For Tauterryggen tilrås ingen vesentlige endringer.

I forskriftene § 5 nr. 2 om legging av rørledninger og kabler, ble formuleringen «*i utvalgte korridorer*» foreslått tatt ut av fylkesmennene og Direktoratet for naturforvaltning fordi de mente dette ville legge unødvendig stramme føringer. Det er pr. i dag ikke tilstrekkelig kunnskap til å definere slike korridorer, og det er bedre at slike traséer fastlegges etter at bunnen er nærmere kartlagt. Forvaltningsplanen vil legge føringer for hvilke områder på bunnen som skal unngås.

Miljøverndepartementet er enig i at det pr i dag ikke er tilstrekkelig kunnskap til å definere slike korridorer, men mener likevel at forskriften bør avspeile at rørledninger og kabler så langt som mulig bør samles i korridorer. Departementet legger til grunn at slike korridorer så langt det er mulig, fastsettes i forvaltningsplanene som skal utarbeids for verneområdene. Departementet viser videre til at det må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle hvorvidt slike konstruksjoner vil kunne skade verneverdiene og legger til grunn at legging av kabler og rørledninger dersom det blir aktuelt, skjer så skånsomt som mulig.

Vedrørende eventuell havbruksvirksomhet viser Miljøverndepartementet til at alle tiltak og aktivitet i marine verneområdene må vurderes i forhold til verneformålet og hvordan ulik aktivitet vil kunne påvirke verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten vil derfor kunne gi tillatelse til havbruksvirksomhet dersom det ikke er i strid med verneformålet og som kan skade eller ødelegge verneverdiene. Departementet anbefaler derfor at det skal kunne søkes om tillatelse til havbruksvirksomhet innenfor verneområdene dersom det er fastlagt arealer til dette i kommuneplanene, jf verneforskriftene § 5.

Under sluttbehandlingen er det også gjort enkelte presiseringer i formålsbestemmelsene bl.a. for å tydeliggjøre at det er en målsetting å beholde verneverdiene uten større grad av ytre påvirkninger, og at det er en nøye sammenheng mellom verneformålet og de restriksjoner på ulike tiltak og aktiviteter som foreslås.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i kapittel 6.

3.3 Navnsetting

Området ble omtalt som Tautreryggen i høringsforslaget. Lokalt var det ingen innvendinger mot dette og Fylkesmannen tilrådte også navnet Tautreryggen. Språkrådet Stedsnavntjenesten for Midt-Norge tilrår imidlertid skrivemåten Tauterryggen marine verneområde. Statens Kartverk fattet vedtak 06.05.13 at riktig navnsetting er Tauterryggen. Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet anbefaler derfor at navnet endres til Tauterryggen marine verneområde.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning viser til at Tauterryggen er et godt innarbeidet navn på denne terskelen i Trondheimsfjorden. Ingen av kommunene eller andre lokale parter har kommentert navneformen Tauterryggen. Dette navnet ble også brukt i St.meld. nr. 42, (2000-2001), og av

Havforskningsinstituttet i en rekke omtaler og Google-søk gav hele 24 sider treff for navnet Tauterryggen. For navnet Tauterryggen ble det imidlertid ingen treff. Miljøverndepartementet mener det vil være uheldig å endre et godt innarbeidet navn og anbefaler at Tauterryggen blir vedtatt som navn på dette marine verneområdet.

4. OPPHEVING AV MIDLERTIDIG VERN

Korallrevene i Selligrunnen naturreservat er midlertidig vernet, jf. forskrift 8. juni 2000 nr. 605 om midlertidig vern av Selligrunnen naturreservat, Leksvik kommune, Nord-Trøndelag. Dette området inngår nå i det foreslåtte Tauterryggen marine verneområde. Det midlertidige vernet oppheves derfor samtidig med etableringen av Tauterryggen marine verneområde, jf. verneforskriften § 11.

5. FORVALTNING, ØKOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene, og det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. Direktoratet legger til grunn at forvaltningsmyndigheten fastsettes i samråd med Miljøverndepartementet. Direktoratet legger videre til grunn at oppsyn med verneforskriftene ivaretas av Statens naturoppsyn, og at det som i dag, skjer i samarbeid med andre etater der det er naturlig.

Forvaltningsplaner for områdene skal ferdigstilles snarest mulig etter vernevedtak.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 32. Utarbeiding av forvaltningsplaner, etablering av oppsyn og skjøtsel dekkes innenfor aktuelle budsjettposter, og vil være avhengig av den økonomiske utviklingen i budsjettsituasjonen.

Det vises for øvrig til kapittel 6.3 og til omtalen av de enkelte områdene i kapittel 7 for nærmere omtale av forvaltning av de foreslåtte marine verneområdene.

6. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

I tillegg til berørte grunneiere og rettighetshavere, har følgende organisasjoner og instanser hatt verneforslaget til uttalelse:

Framvaren (til sammen 37 offentlige og private institusjoner)

Farsund kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens landbruksforvaltning, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, NVE, Forsvarsbygg utleie, Riksantikvaren, Hordaland fylkeskommune, Sjøfartsdirektoratet, Klima- og forurensningsdirektoratet, Statens kartverk, Fiskeridirektoratet region sør, Norges Fiskarlag, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norsk institutt for vannforskning – NIVA, Havforskningsinstituttet, Artsdatabanken, Statens vegvesen, Statens naturoppsyn, Farsund bonde og småbrukarlag, Farsund Fiskarlag, Farsund Motorbåtforening, Naturvernforbundet i Vest-Agder, NOF avd. Vest-Agder, Norsk zoologiske forening avd.

Kristiansand, Agder botaniske forening, Agder naturmuseum og botaniske hage, Farsund kajakkklubb, Farsund og Lyngdal jeger og fiskeforening, Naturvernforbundet i Farsund, NOF avd. Lista lokallag, Sæløer og Lista Kystlag, Spind historielag, Lister Friluftsråd, Vest-Agder-museet avd. Lista, Nordberg Fort, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene - Institutt for lingvistiske og nordiske studier.

Tauterryggen (til sammen 90 offentlige og private institusjoner)

Leksvik kommune, Frosta kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, NVE, Forsvarsbygg utleie, Riksantikvaren, Hordaland fylkeskommune, Fiskeridirektoratet region Trøndelag, Kystverket i Midt-Norge, Fiskarlaget Midt-Norge, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Svenska Sport&Dyk Ambassaden, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, NJFF-Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag politidistrikt, Nord-Trøndelag turistforening, Statens vegvesen Nord-Trøndelag, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Artsdatabanken, AVINOR, Biologisk institutt, UiO, BIVDI, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning (Bergvesenet), Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Jernbaneverket, International Research Institute of Stavanger, Kongelig Norsk Båtforbund, Kjemisk forbund, Klif, Kommunenes sentralforbund, LO, Luftfartstilsynet, Mattilsynets regionkontor Trøndelag og Møre og Romsdal, Natur og Ungdom, NHO, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Fiskarlag, NGU, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Seilforbund, Norsk Surfforbund, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norges fiskerihøgskole, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for vannforskning, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Norske Shell, Norske Samers Riksforbund, Norske sjømatbedrifters landsforening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NSB hovedadministrasjonen, Oljeindustriens landsforening, Reindriftsforvaltningen i Alta, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget/Sámediggi, Sametinget språkavdelingen, Sjøfartsdirektoratet, Statoil, Statens Kartverk, Statens landbruksforvaltning, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, SNO, Statnett SF, Statskog SF, Taretrålfiskernes forening, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage UiO, Vegdirektoratet, WWF – Norge

Saltstraumen (til sammen 175 offentlige og private institusjoner)

Bodø kommune, Nordland fylkeskommune, Bodø havnevesen KF, Bodø sivilforsvarskrets, Bodø båtforening, Bodø fiskarlag, Bodø kajakkklubb, Bodø næringsforum, Bodø seilforening, Bodø skjelldyrkerlag, Bodø sportsdykkerklubb, Kystlaget Salta, Nordsia Båtforening, Salten naturlag, Salten regionråd, Saltstraumen nærmiljøkontor, Valen lystbåtforening, Bodø sildoljefabrikk AS, Bodø skalldyr AS, Bofisk AS, Bunesfisk AS, Codfarmers AS, Destinasjon Bodø, Fiskekroken AS, Fleinvær fiskemottak AS, Gadus AS, Gigante Offshore AS, Helligvær sjømat AS, Universitetet i Nordland, K.Eilertsen AS, Landego Fisk AS, Løp havbruk AS, Norkveite AS, Norway Pelagic avd. Bodø, Salten skjell AS, Saltstraumen dykkecamp AS, Steigen sjømat AS,

Tyvsjyen AS, Saltstraumen kommunedelsutvalg, Tverlandet kommunedelsutvalg, Bodø hovedflystasjon, Fiskeridirektoratet region nord, Fiskerikontoret i Brønnøysund, Forsvarsbygg EU Harstad, Forsvarskommando Nord-Norge, KS Nord-Norge, Kystverket 4.distrikt, Landsdelskommando Nord-Norge, NVE region nord, Områdestyret for Nordland reinbeiteområde, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Statens vegvesen region nord, Sør-Hålogaland HV-distrikt 14, Mattilsynet regionkontor Nordland, Eksportutvalget for fisk AS, Fiskebåtredernes forbund sentralt og avd. Tromsø, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, Forbundet Kysten, Fortidsminneforeningen avd. Nordland, Fremtiden i våre hender, Greenpeace Norge, KS Nordland, Kulturvernets fellesorganisasjon, Miljøstiftelsen Bellona, Naturvernforbundet i Nordland, NJJFF Nordland, NOF Nordland, Nordland Bonde- og småbrukerlag, Nordland Bondelag, Nordnorsk havbrukslag, Nordland fylkes fiskarlag, Nordland reindriftssamers fylkeslag, Nordland Røde Kors hjelpekorps, Nordland seinotlag, Nordland sildfiskarlag, Nordland utmarkslag, Norges fiskarkvinnelag, Norges småkvalfangerlag, Norges turistråd, Norsk grotteforbund, Norsk limnologforening, Norsk zoologisk forening avd. Nordland, Norske fiskeoppdretteres forening, Norske sjømatbedrifters landsforening, Reiselivsbedriftenes landsforening, Samarbeidsrådet for naturvernsaker i Nordland, Snurrevadfiskernes forening, Akvaplan-NIVA, Høgskolen i Bodø, Jordforsk, NINA, NIKU, NIVA, Nordisk samisk institutt, Nordlandsforskning, Nordlandsmuseet, Norsk Fiskerihøgskole, Rana museum, Stiftelsen Helgeland museum, Tromsø museum, Algea AS, NetCom, Nordtang AS, Statkraft SF region Nord-Norge, Statkraft SF eiendomsforvaltning, Telenor AS, Avis Nordland, Brønnøysunds Avis, Fiskaren, Fiskeribladet, Helgeland Arbeiderblad, NRK Nordland, Lofotposten, Saltenposten, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Oljedirektoratet, NVE, Forsvarsbygg utleie, Riksantikvaren, Hordaland fylkeskommune, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Artsdatabanken, AVINOR, Biologisk institutt UiO, BIVDI, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning (Bergvesenet), Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Fjordfiskernes forening, Havforskningsinstituttet, Jernbaneverket, International Research Institute of Stavanger, Kongelig Norsk Båtforbund, Kjemisk forbund, Klif, Kommunenes sentralforbund, LO, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Fiskarlag, NGU, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Seilforbund, Norsk Surfforbund, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norsk Botanisk Forening, Norges fiskerihøgskole, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for vannforskning, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Norske Shell, Norske Samers Riksforbund, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NSB hovedadministrasjonen, Oljeindustriens landsforening,

6.1 Generelle merknader fra kommunene og fylkeskommunene

Vest-Agder fylkeskommune har ingen merknader til verneforslaget.

Nordland fylkeskommune ser at Saltstraumen er et særegent område med store verdier. Et eventuelt vern må imidlertid tilpasses den arealbruk som er vedtatt gjennom Bodø kommunes vedtatte arealplaner.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har ikke avgitt uttalelse.

Farsund kommune går i mot vern av Helvikfjorden fordi de mener behovet for vern ikke er tilstrekkelig utredet og begrunnet og det i kommuneplanens arealdel er planlagt omfattende boligbygging rundt Helvikfjorden.

Leksvik kommune er positive til vern av Tauterryggen. Frosta kommune har ikke avgitt uttalelse, men gitt muntlig tilbakemelding om at de ikke har merknader.

Bodø kommune ser at Saltstraumen er et særegent område med store verdier, men mener at forslaget til verneforskrift ikke bør vedtas slik den ble foreslått.

6.2 Generelt om restriksjoner

Miljøverndepartementet viser til at forskriftene legger til grunn at det ikke legges restriksjoner på aktivitet og tiltak som ikke er i strid med formålet med vernet i de tre områdene. Når det skal vurderes hvorvidt aktivitet eller tiltak kan skade eller forringe verneverdiene, må naturmiljøet som helhet vurderes. Dette fordi tiltak som ikke direkte berører verneverdiene, kan skade verneverdien indirekte og dermed være i strid med verneformålet. For eksempel kan det settes begrensninger på oppdrettsvirksomhet i vannsøylen hvis forurensning kan påvirke verneverdier på sjøbunnen. Restriksjonene vil da omfatte både sjøbunnen, vannsøylen og overflaten, mens verneverdiene er knyttet til sjøbunnen.

6.3 Om høsting av planter - forholdet til havressursloven

Fiskeridirektoratet viser til at havressursloven bruker begrepet høsting og at begrepet fangst brukes om utbyttet av høstingen. Fiskeridirektoratet ser ingen grunn til å skille mellom utnyttelse av fisk og planter. Unntaket i verneforskriftenes § 4 nr. 2 bør endres slik at det gjelder all utnyttelse som er regulert i eller i medhold av havressursloven og det bør benyttes samme begreper som i denne loven. Fiskeridirektoratet foreslår følgende ordlyd: «Høsting i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk.» Når det gjelder akvakultur, bemerker Fiskeridirektoratet at det legges opp til strengere restriksjoner enn tilrådingene fra rådgivende utvalg og at det heller ikke harmonerer med vurderingene i oppstartsmeldingen.

Direktoratets for naturforvaltning bemerker at bestemmelsen i verneforskriften § 4 i høringsforslagene lød slik: «*Høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.*» Det fremstår som uklart hvilke former for høsting av planter som eventuelt vil kunne bli aktuelt i områdene, og hvilken påvirkning slik høsting vil kunne innebære for verneverdiene. Det bør derfor ikke åpnes for høsting av planter. Direktoratet foreslår at ordlyden i bestemmelsen endres til: «*Høsting i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.*» Når det gjelder spørsmålet om akvakultur, vises det til omtalen under området Saltstraumen.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet.

6.4 Om kulturminner

Foruten det automatisk fredet marine kulturminne som er kjent i Saltstraumen, kan det ikke utelukkes at det er andre viktige kulturminner i verneområdene.

Miljøverndepartementet forutsetter et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor verneområdene. Departementet vil understreke at inngrep,

istandsetting og skjøtsel knyttet til kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter særskilt tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

6.5 Om forvaltning av de foreslåtte marine verneområdene.

Informasjon/skilting

Det kan være aktuelt å informere om verneområdene i form av informasjonsskilt- og tavler. Disse vil imidlertid ikke bli satt opp på privat grunn uten avtale med grunneier. Grensemerking kan gjennomføres på privat grunn, og grunneier vil eventuelt bli orientert på forhånd, jf. naturmangfoldloven § 47.

Skjøtsel

Verneforskriften § 7 omhandler skjøtsel av verneområdene. Formålet med skjøtselen vil være å opprettholde eller oppnå den naturtilstand som er formålet med vernet i samsvar med naturmangfoldloven § 47. Hva slags skjøtsel som kan være aktuelt, er det for tidlig å si noe konkret om.

Forvaltningsplaner

Forvaltningsplaner skal ferdigstilles så snart som mulig etter vernevedtak. Forvaltningsplanen vil blant annet konkretisere behov for skjøtsel. Som nødvendig basis for en best mulig forvaltning, er det viktig at det gjennomføres en nærmere kartlegging av det marine naturmangfoldet i områdene.

Oppsyn

Forhold som reguleres etter havressursloven forvaltes og kontrolleres av fiskeriforvaltningen. Det legges til grunn at oppsyn med verneforskriftene ivaretas av Statens naturoppsyn, og at dette som i dag, skjer i samarbeid med andre etater der det er naturlig. Oppbygging av Statens naturoppsyn vil som nevnt i kapittel 5, være avhengig av den økonomiske utviklingen i budsjettsituasjonen.

Forvaltningsmyndighet

Det følger av foreslåtte verneforskrifter at Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet for verneområdene og at dette fastsettes i samråd med Miljøverndepartementet. Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen, jf. verneforskriften § 10.

6.6 Erstatning

Etter naturmangfoldloven § 50 har eier eller rettighetshaver som helt eller delvis får vernet sin eiendom rett til erstatning for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring av verneforslaget. Når disse vilkårene er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i ekspropriasjonserstatningsloven.

Krav om erstatning må fremsettes skriftlig innen fire måneder fra vernevedtaket, jf. naturmangfoldloven § 51 første ledd. Staten skal senest ett år etter at vernevedtaket

ble truffet, gi tilbud om erstatning til eier eller rettighetshaver som har fremsatt krav. Miljøverndepartementet kan forlenge fristen og kan også gi oppfriskning for oversittelse av fristen. Bestemmelser i tvisteloven om oppfriskning gjelder så langt de passer. Blir tilbudet ikke akseptert, kan eier eller rettighetshaver senest seks måneder etter at det ble gitt, sette fram krav for fylkesmannen om at staten begjærer rettslig skjønn for tingretten til fastsetting av erstatning.

7. MERKNADER TIL ENKELTOMRÅDENE

7.1 Framvaren i Farsund kommune, Vest-Agder fylke

7.1.1 Verneverdier

Området ligger innerst i en fjordgren i Lyngdalsfjorden. To-tre grunne og trange terskler skiller dette området fra ytre Lyngdalsfjord. Framvaren ligger godt skjermet fra storhavet utenfor Lista. Fjorden er 8,5 kilometer lang og 184 meter dyp. Framvaren er en liten fjord med trangt innløp og begrenset tidevannsutveksling. Munningsområdet er smalt og kun to meter dypt, og ligger på en endemorene ved Straumen. Framvaren er svært lite påvirket av menneskelig aktivitet og ligger i en del av Vest-Agders indre kystsoner som er relativt lite berørt av større tekniske inngrep. Lyngdalselva med sitt nedbørfelt på om lag 700 km² er den helt dominerende ferskvannskilden i fjordsystemet. Vannet er brakt og har svært høyt innhold av sulfid i dypbassenget. Spesialiserte anaerobe mikroorganismer har her sitt særpregede og ekstreme livsmiljø. Det oksygenfrie vannet med sulfid når opp til ca. 15 m under overflaten. På overgangen mellom laget med sulfid og det øvre lag med oksygen lever bl.a. svovelbakterier som er fotosyntetiske. Disse gir synlig purpurfarge til vannet. Det høye sulfidinnholdet gjør at bunnsedimentene er upåvirket av omrøring som følge av dyr og planter. Fjorden er godt egnet for å studere miljøutviklingen langt tilbake i tid. Det er registrert flere forekomster av naturtypen ålegrassamfunn i Framvaren.

7.1.2 Planstatus og inngrepstaus

Framvaren vises som sjøareal uten planstatus i kommuneplanens arealdel av 1.12. 2001. Landarealet nærmest fjorden er i hovedsak landbruks-, natur- og friluftsområde der det ikke er tillatt med annen bygge- og anleggsvirksomhet enn den som har tilknytning til landbruk/stedbunden næring. Det er planlagt inntil 8 fritidsboliger ved Listeid. Nedbørfeltet er berørt av større områder med landbruks-, natur- og friluftsområder med spredt hyttebygging i sørvest, sørøst og nord. Fylkesvei 652 langs nordvest siden av Framvaren er en viktig forbindelse mellom Lista og stamveinettet / resten av Listerregionen. Veien har dårlig standard, og ønskes opprustet og delvis omlagt. Veiomleggingene er vist i kommuneplanens arealdel.

Utenfor det foreslåtte verneområdet, men innenfor nedbørfeltet til Framvaren, foreligger det blant annet vedtatt reguleringsplan for vindkraftanlegg for 31 vindturbiner hvorav 8-10 vil ligge innenfor nedbørfeltet til Framvaren. Utbyggingen av vindkraftanlegg med atkomstveier er et av de større inngrepene i nedbørfeltet til Framvaren.

7.1.3 Merknader til verneforslaget

Fra grunneierne og privatpersoner pekes det blant annet på at verneforslaget ikke er tilstrekkelig utredet og at det er for upresist knyttet til en del punkter bl.a. om i hvilken grad verneområdet vil berøre eiendom, hvilke verneverdier som er representert, forholdet til erstatning, forholdet til utslipp og avrenning knyttet til landbruk, vedlikeholdsmudring, mulighet til bosetting langs Framvaren og bruk av strandsonen til f.eks båtplasser. Det pekes på at Helvikfjorden må tas ut av planen, men en person mener at ekskludering av Helvikfjorden vil redusere verneverdien og viser til EUs vanndirektiv og uttalelse fra NOF Lista lokallag av 3.10.2012. Farsundadvokatene uttaler seg på vegne av en grunneier hvor deler av eiendommen i 2005 ble regulert til fritidsbebyggelse med 5 tomter. Det vises til uttalelse av 13.11.2009 hvor det er av stor betydning for grunneieren at den godkjente reguleringsplanen kan gjennomføres som forutsatt. Det vises til at Fylkesmannen i brev til Direktoratet for naturforvaltning i 2010 skrev at *"Med bakgrunn i at reguleringsplan var godkjent før det ble meldt oppstart for verneplanarbeidet så vil Fylkesmannen antakelig være innstilt på at tiltak som isolert sett kan utføres uten at verneverdiene skades nevneverdig kan gjennomføres i tråd med reguleringsplanen. Dette gjelder eksempelvis oppføringen av bryggeanlegg/flytebrygge såfremt tiltaket kan utføres uten at verneverdiene skades."*

Farsund kommune går mot at Helvikfjorden blir vernet. Kommunen mener behovet for vern er ikke tilstrekkelig utredet/begrunnet, og konsekvensene knyttet til utviklingen i og rundt fjorden er ikke tilstrekkelig opplyst. Det er viktig at fredningsvedtaket ikke er til hinder for at leden gjennom Strømmen ikke blir grunnere enn den er i dag. I forbindelse med oppstart av planarbeidet vedtok også formannskapet å gå imot vern av Helvikfjorden. I kommuneplanens arealdel er det planlagt omfattende boligbygging rundt Helvikfjorden. Strandområdene og fjorden er tenkt utviklet med rekreasjonsområder og båthavner for å gjøre boområdene enda mer attraktive. Selv om det kun er sjøvannet og sjøbunnen som foreslås vernet, vil virksomhet på land i nedbørfeltet kunne påvirke sjøvannet. I sin vurdering viser kommunen til at de er usikre på om unntaks- og dispensasjonsbestemmelsene gir rom for en utvikling i tråd med vedtatt kommuneplan. Om hva det vil bety for gjennomføringen av arealbruken i kommuneplanen, om det blir restriksjoner på utbygging av byggeområder i nedbørfeltet til Helvikfjorden og båthavner i Helvikfjorden og om planlagt omlegging/utbedring av fylkesvei 652 på strekningen Listeid-Gjervollstad. Kommunen mener at dersom Helvikfjorden blir vernet vil det gjelde i hele nedslagsfeltet til fjorden.

Statens vegvesen antar at veger omfattes av verneforskriften § 4, nr. 9 *Drift og vedlikehold av andre eksisterende anlegg, herunder brygger, båtstøer og båthus*. De mener dette blir for upresist og at veger (fylkesveger) bør nevnes spesielt. I tillegg til drift og vedlikehold mener vegvesenet at utbedring av veger bør tas med under generelle unntak fra vernebestemmelsene.

Fiskerlaget Sør er i utgangspunktet positiv til marin verneplan siden fiskerne er avhengig av intakte gyte- og oppvekstområder, et godt fjord- og havmiljø og godt

forvaltede bestander. Forutsetningen er at marin verneplan gjennomføres etter gode og åpne prosesser, i samsvar med de føringene en har blitt enige om (bl.a. gjennom arbeidet til Rådgivende utvalg for marin verneplan og Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) om Vern og bruk i kystsonen). De bekrefter at det ikke er spesielle yrkesfiskeinteresser knyttet til Framvaren, men nevner at det er registrert et lite gytefelt for torsk vest for utløpet av Helvikfjorden. Fiskerlaget viser til høstingsbestemmelsen under generelle unntak i § 4 og finner det hensiktsmessig at fiskeriene innenfor verneområdet forvaltes av fiskerimyndighetene. De mener at oppsyn og kontroll med eventuelt yrkesfiske må tillegges fiskeriforvaltningen og at man på prinsipiell basis bør være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet. Fiskerlaget finner det problematisk at det foreslåtte marine verneområdet ikke er tilfredsstillende kartlagt blant annet i forhold til dybde, bunnforhold/sediment, marine naturtyper m.m. og viser til endelig tilrådning fra Rådgivende utvalg for marin verneplan 30. juni 2004. Fiskerlaget forventer at både dette området, og andre aktuelle marine verneområder, blir kartlagt slik rådgivende utvalg la opp til. Slike kartlegginger vil være særlig viktige i større områder der det kan være aktuelt å identifisere og etablere referanseområder som skal tjene til langtidsovervåking og forskning. Slik kartlegging bør fortrinnsvis skje innenfor rammene av et kommende "kystmareano". Fiskerlaget forutsetter at alle verneforslag, som er forankret i marin verneplan, følger saksgangen som er beskrevet i oppstartmeldingen for første pulje.

Kystverket Sørøst viser til at det ikke er registrert hovedled eller biled i fjorden. De merker seg at § 4 i den foreslåtte forskriften angir generelle unntak fra vernebestemmelsene, noe som blant annet gir Kystverket nødvendig adgang til å iverksette tiltak i forbindelse med oljevern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og videre adgang til vedlikehold og drift av anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet. De tar til etterretning at vernet som utgangspunkt hindrer nye tiltak mv., men at verneforskriften §§ 5 og 6 åpner for dispensasjon fra vernet, og at vurderingstema vil være en avveining av det omsøkte tiltakets samfunnsinteresse, sett opp mot verneformålet. Kystverket Sørøst mener det er sentralt for sektormyndighetene og andre som blir berørt av vernet og som vil kunne komme til å måtte søke om dispensasjon, eller på annen måte forholde seg til forvaltningsmyndigheten, at forvaltningsmyndigheten utøver objektivitet og nøytralitet i vurderingene. De mener også at det bør være klageadgang på beslutninger fattet av forvaltningsmyndigheten og at det bør fremkomme av forskriften hvem forvaltningsmyndigheten er, samt bestemmelser om klage.

Skogkonsult uttaler seg på vegne av Opplysningsvesenets fond (OVF) angående gnr. 13 bnr. 4. OVF har pyntegrøntproduksjon på sin eiendom og gjødsler disse feltene hvert år. Skogkonsult forstår det slik at det ikke er noen føringer for bruk av omkringliggende areal, ut over det som ivaretas av annet lovverk. De forstår det slik at det ikke vil komme føringer/begrensninger for bruk av gjødsel på grunn av fare for næringstilsig til Framvaren. I tillegg opplyser Skogkonsult om at OVF på sikt ønsker å etablere 10-20 båt plasser i form av flytebrygger langs sin eiendom mot Helvikfjorden og spør om disse kan etableres i henhold til § 5 punkt 6 såfremt dette ikke berører annet lovverk.

NOF Lista lokallag mener det er svært viktig at også Helvikfjorden, inkludert Kjørrefjordkilen, blir en del av det marine verneområdet.

Fiskeridirektoratet bemerker at områdets spesielle karakter gjør at det er uaktuelt for akvakulturvirksomhet, og har derfor ikke innvendinger mot strenge vernebestemmelser som ikke tillater akvakultur i akkurat dette området.

7.1.4 Fylkesmannens vurdering og tilrådning

Fylkesmannens i Vest-Agder viser til at det foreslåtte vernet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Veger er altså ikke omfattet av vernet. Fylkesvei 679 går imidlertid over lange strekninger langs Helvikfjorden og krysser også det foreslåtte verneområdet. Helt sør krysser også riksvei 43 vannareal som foreslås vernet. Fylkesmannen har forståelse for Statens vegvesen sitt innspill da det er i deres interesse at vernet ikke legger hindringer for drift og vedlikehold av veiene. På bakgrunn av dette foreslår Fylkesmannen at veier og bruer innlemmes i verneforskriften § 4 nr. 9.

Fylkesmannen frarådet i brev av 1.7.2010 kommunen å gi dispensasjon for oppføring av molo og båtverksted på Biland. Etter en grundig vurdering avslo imidlertid Fylkesmannen å påklage kommunens vedtak fordi en konkluderte med at tiltakene ikke ville påvirke de aktuelle verneverdiene i Framvaren negativt.

Fylkesmannen viser til at saksgangen følger saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven. Et marint vern vil ikke medføre endring av hvem som har oppsyn og kontroll med eventuelt yrkesfiske. Denne myndigheten vil fortsatt ligge hos fiskeriforvaltningen. Fylkesmannen er enig i at man skal være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet og at aktuelle tiltak og virksomheter bør vurderes konkret opp mot vernets formål for så eventuelt å kunne tillates etter søknad. Verneforskriften § 5 om spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, lister opp hva forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til. I tillegg gir verneforskriften § 6 forvaltningsmyndigheten anledning til å gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og det ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen mener det er viktig å gjøre en nærmere kartlegging av området. I tillegg til at kartlegging er viktig for å innrette langtidsovervåking og forskning, vil en grundig kartlegging være verdifull for forvaltningen av området.

Fylkesmannen viser til at vedtak fattet av forvaltningsmyndigheten er enkeltvedtak. Reglene for klage følger av forvaltningsloven kapittel VI. Fylkesmannen ser ingen grunn til at bestemmelser om klage skal framgå av verneforskriften da dette opplyses om når vedtak fattes.

Fordi vernet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen, vil det ikke være føringer eller begrensninger for bruk av gjødsel i plantefeltene selv om Helvikfjorden inkluderes i vernet. Fylkesmannen minner likevel om den generelle aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 som sier at enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med

målene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Denne bestemmelsen gjelder også for privatpersoner. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Fylkesmannens tilrår å utelate Helvikfjorden fra verneområdet. Det blir da kommunen som gjennom behandling etter plan- og bygningsloven må vurdere tiltak i Helvikfjorden opp mot naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Av denne bestemmelsen går det fram at dersom en virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirker på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter lovens § 6.

Fylkesmannen står ved sin uttalelse fra 2010 angående den godkjente reguleringsplanen i Suttevik, gnr. 108, bnr. 1,2 m.fl.

Fylkesmannen viser til at hvor stort areal av tidevannssonen som blir innlemmet i vernet vil avhenge av topografien på den enkelte eiendom. Fylkesmannen har ikke gjort arealberegning av hvor stort areal denne tidevannssonen dekker. Etter at vernet har trådt i kraft vil verneforskriften gjelde også for tidevannssonen, selv om det ikke står vann her kontinuerlig. Vernet vil derfor medføre strengere regler for hva som er tillatt i denne sonen. Større tiltak her er også *før* vernet, underlagt annet lovverk. Forskjellen mellom flo og fjære er liten i denne delen av landet. Sjøbunnen inkluderes i sin helhet i vernet. Dette betyr at privat eiendom inkluderes i vernesonen så langt ut som den private eiendomsretten går.

I følge verneforskriften § 2 andre ledd første punkt er vegetasjonen, herunder tang, tare og andre marine planter vernet mot enhver form for skade eller ødeleggelse. En nærmere presisering av hva slags vegetasjon som omfattes av vernet er det etter Fylkesmannens syn ikke hensiktsmessig å gi i forskriften. I følge § 5 nr. 5 kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til vedlikeholdsmudring. En søknad om å fjerne vannvegetasjon for å kunne komme inn til brygga med båt må vurderes etter denne bestemmelsen. Hvis økt vekst av vannvegetasjon foran ei etablert brygge vanskeliggjør bruken av brygge, er Fylkesmannen i utgangspunktet enig i at noe vegetasjon bør kunne fjernes for å lette framkommeligheten med båt.

Fylkesmannen ser behovet for en presisering av verneforskriften § 3 tredje ledd tredje punkt «(...) *konsentrerte forurensningstilførsler (herunder utføring av kloakk)* (...)» Det bør gå fram av bestemmelsen at det er utføring av kloakk direkte i verneområdet som ikke er tillatt. Fylkesmannen deler oppfatningen om at utslipp som kommunen har godkjent i tråd med dagens regelverk må bestå. Drift og vedlikehold av eksisterende anlegg er tillatt. Kommunen må også etter at vernet er vedtatt behandle søknader om utslippstillatelser i nedslagsfeltet til Framvaren etter særlovgivningen. Et marint verneområde vil imidlertid medføre at kommunen må vurdere hvilken effekt tiltaket vil ha på verneområdet, jf. naturmangfoldloven § 49. Denne bestemmelsen sikrer at hensyn til verneverdiene blir tatt ved behandling av søknader etter annet lovverk. Vernet legger ikke føringer for husdyrhold i nedslagsfeltet til verneområdet, men § 49 i naturmangfoldloven skal også på dette

området sikre at saker som trenger behandling etter landbrukslovgivningen også vurderes med hensyn til verneverdiene. Siden hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt både ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis samt ved fastsetting av vilkår vil det etter Fylkesmannens vurdering ikke være riktig å si i forskriften at vernet aldri vil kunne være til hinder for landbruk.

Når det gjelder vedlikeholdsmudring, vil dette være mest aktuelt i eksisterende båthus og båtstøer. Det er grunn til å tro at denne type tiltak kun vil ha en beskjeden påvirkning på verneverdiene. Fylkesmannen anbefaler at vedlikeholdsmudring, i tillegg til under dispensasjonshjemmelen i § 5, også tas med under generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 nr. 9, slik at mudringstiltak i båthus og båtstøer blir direkte tillatt.

Om Helvikfjorden

Fjorden ligger sentralt mellom Farsund by og Vanse og kommunen viser til at det er planlagt omfattende utvikling av området. Helvikfjorden har funksjon som innstrømmingsfjord til Framvaren siden vannet som skal inn i Framvaren passerer Helvikfjorden før det går videre gjennom Straumen og inn i selve Framvaren.

Forurensninger i Helvikfjorden og utenfor vil følgelig kunne bringes inn i Framvaren med tidevannet. Hva slags forurensninger fra Helvikfjorden som vil kunne påvirke verneverdiene i Framvaren negativt, er ikke utredet – hverken med tanke på type eller mengde. Fylkesmannen har forståelse for at det vil være problematisk for kommunen å utvikle området uten denne kunnskapen.

Fylkesmannen ser også at det vil være problematisk for forvaltningsmyndigheten å forvalte det marine verneområdet uten mer eksakt kunnskap om dette temaet.

De grunne tersklene som vannet må passere på vei inn i Framvaren er sentrale for bevaringen av verneverdiene. Terskelen i Straumen er foreslått innlemmet i verneområdet og Fylkesmannen har ikke registrert at kommunen har innvendinger til det. Den neste terskelen utenfor er i Øyvollsundet. Denne er ikke så grunn som i Straumen, men den har likevel en funksjon i forbindelse med vannutvekslingen. Til tross for sin funksjon er ikke denne terskelen omfattet av verneforslaget.

Det foreslåtte verneområdet er ikke så stort at verneforslaget har utløst krav om konsekvensutredning. Etter Fylkesmannens vurdering er det viktig å framskaffe mer kunnskap om verneverdiene i selve Framvaren og hva som må til for å ivareta verneverdiene for framtida. I tillegg ser vi klart behovet for mer eksakt kunnskap om hvilke aktiviteter og påvirkninger som kan true verneverdiene. Så langt i prosessen har vi ikke kunnskap om slike aktiviteter eller påvirkninger. Derfor kan ikke Fylkesmannen anbefale vern av Helvikfjorden på nåværende tidspunkt.

Fylkesmannen synes det er positivt at kommunen ønsker å finne fram til andre virkemidler for å ta vare på Helvikfjorden og viser til at bestemmelser i plan- og bygningsloven kan være aktuelle.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen anbefaler vern av Framvaren og Straumen sørover til og med innløpet til Straumen. Fylkesmannen tilrår ikke at Helvikfjorden blir en del av det marine verneområdet Framvaren.

Fylkesmannen tilrår endringer i verneforskriften §§ 2, 3, 4 og 5:

§ 2: Arealopplysning endres som følge av at Helvikfjorden tilrås tatt ut.

§ 3: Setningen «*For Framvaren og Helvikfjorden (hele verneområdet) gjelder følgende vernebestemmelser:*» tas ut. Det presiseres at utføringen av kloakk gjelder «*direkte i verneområdet*».

§ 4 nr. 9: Drift og vedlikehold av veier og bruer, vedlikeholdsmudring i båtstøer og båthus tas inn i bestemmelsen.

§ 5 nr. 6: Bestemmelsen tas ut fordi den gjelder Helvikfjorden.

7.1.5 Vurdering og tilrådning fra Direktoratet fra naturforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er ingen spesielle yrkesfiskeinteresser i Framvaren. Forskriftsforslaget legger heller ikke opp til regulering av fiskeriaktivitet i området. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet. Det er ikke havbruksaktivitet i området, og området er på grunn av de spesielle kjemiske forholdene etter direktoratets vurdering heller ikke egnet for oppdrett. Forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for oppdrettsnæringen.

Framvaren har regional verdi for friluftsliv. Deler av området er sikret som skjærgårdspark. Normal friluftaktivitet vil ikke være i strid med verneformålet, og forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for slik aktivitet. Forskriftsforslaget åpner for at tilretteleggingstiltak for friluftsliv kan tillates etter søknad.

Området har stor betydning for forskning. Forslaget tilrettelegger nettopp for forskningsaktivitet, bl.a. ved at området er ment å skulle tjene som et referanseområde for forskning og overvåking.

Flere av høringsuttalelsene berører spørsmålet om verneforskriftens geografiske rekkevidde. Direktoratet viser til at vernebestemmelsene bare regulerer tiltak innenfor grensene for det enkelte området, ikke tiltak utenfor, selv om de påvirker verneverdiene. I slike tilfeller gjelder, som fylkesmannen har påpekt, naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Her fastsettes det at dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, så skal hensynet til verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten i § 6. Naturmangfoldloven § 49 retter seg ikke mot forvaltningsmyndigheten for verneområdet, men den myndighet som forvalter det regelverket det søkes om tillatelse etter. I Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) om naturmangfoldloven nevnes forurensing, endring av vannstand og drenering som eksempel på tiltak som kan ha negativ virkning på verneverdiene.

Når det gjelder spørsmål om saksbehandling, forvaltningsmyndighet og oppsyn, viser direktoratet til den generelle omtalen under kapittel 2 og 6.

Vedrørende avgrensingen av området, viser direktoratet til fylkesmannens vurderinger og tilrår at forslaget om å ta ut Helvikfjorden tas til følge. Direktoratet bemerker at det vil være naturlig at spørsmål om påvirkningsfaktorer utenfor

verneområdet og samarbeid om dette, tas opp i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for området.

Det kan være aktuelt å sette opp grensemerker/-skilt i grenseknekkpunkter, f.eks. i den ytre avgrensningen utenfor Straumen.

I og med at vernebestemmelsene bare vil regulere tiltak innenfor verneområdets grenser, er det etter direktoratets vurdering ikke nødvendig å presisere at forbudet mot utføring av kloakk gjelder «*direkte i verneområdet*». Direktoratet viser til fylkesmannens kommentarer og vurderinger, og tilrår at de øvrige forslag til endringer i verneforskriften tas til følge.

Direktoratet viser for øvrig til Fylkesmannens kommentarer og vurderinger når det gjelder verneforskriften, og slutter seg til fylkesmannens tilråding. Det vises også til generell omtale i kapittel 6.

Direktoratet foreslår i tillegg at ordlyden i § 5 nr. 2 endres fra «*Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.*» til «*Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.*», og viser til vurderingen under kapittel 7.3 om Saltstraumen.

Direktoratet tilrår at Framvaren vernes i tråd med vedlagte forskrift og kart.

7.1.6 Miljøverndepartementets tilråding

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler oppretting av Framvaren marine verneområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

7.2 Tauterryggen i Frosta og Leksvik kommuner, Nord-Trøndelag fylke

7.2.1 Verneverdier

Tauterryggen er en israndavsetning/morene som danner en terskel mellom to bassenger i det midterste fjordavsnittet av Trondheimsfjorden. Her er rike korallforekomster og det grunneste kjente rev (39 m) av øyekorall (*Lophelia pertusa*) ligger på Selligrunnen, som er en del av Tauterryggen. Bunnforholdene danner et mangfold av habitater med et rikt dyreliv. Det er et mangfold av arter assosiert med disse habitatene. Her finnes bl.a. sjøtre (*Paragorgia arborea*), medusahode (*Gorgonocephalus caputmedusae*), (*Acesta excavata*), svamper (*Porifera*), nesledyr (*Cnidaria*), m.m. Den røde formen av *Lophelia* finnes også representert. Av fiskearter forekommer lusuer (*Sebastes viviparus*), sypike (*Trisopterus luscus*), sei (*Pollachius virens*) og lyr (*Pollachius pollachius*) vanlig ved revet. Nyere undersøkelser viser at det er korallforekomster også utenfor selve ryggen. Østre del av området omfatter deler av strømsystemet i Tautrasvaet med tilhørende bunndyrsfauna. Korallrev er kategorisert som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2011 (Artsdatabanken). Moreneryggen er kategorisert under naturtypen israndavsetninger i Naturbase, og er verdsatt som viktig.

7.2.2 Planstatus

Korallrevene i Selligrunnen naturreservat i Leksvik kommune har vært midlertidig vernet siden 2000. Dette området vil inngå i det nye marine verneområdet. Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde i Frosta kommune har status som Ramsarområde og vil grense til det marine verneområdet i vest og nord. Leksvik kommunes del av Tauterryggen er i kommuneplanens arealdel fra 1998 definert som område for fiske, ferdsel, natur og friluft (NFFF-område). Frosta kommune har en arealplan fra 2007. Store deler innenfor Tauterryggen er i planen satt av som flerbruksområde for natur, fiske, ferdsel, friluftsliv og akvakultur (NFFFA-område).

7.2.3 Merknader til verneforslaget

Leksvik kommune er positive til vern og påpeker at slik forslaget til forskrift er utformet vil det ikke få nevneverdige konsekvenser for dagens bruk av området. Tauterryggen grenser opp mot Himmelriket naturreservat og denne kombinasjonen skulle kunne utnyttes i reiselivssammenheng for de med interesser for naturmiljøer og biologisk mangfold både til sjøs og til lands.

Norske sjømatbedrifters landsforening håper at et nytt verneområde ikke umuliggjør framtidige planer for oppdrett av andre arter enn laksefisk, som dessverre er avskåret fra oppdrett i og med bestemmelsen om nasjonal laksefjord. De påpeker at det er viktig at vernestatusen ikke medfører en generell begrensning i det kommersielle fisket.

Fiskarlaget Midt-Norge er i utgangspunktet positiv til verneforslaget siden fiskerne er avhengige av intakte gyte- og oppvekstområder og et godt fjord- og havmiljø. Det vises til at området er viktig for næringsfiske og nevner en rekke typer fiske som foregår her. Forutsetningen er at marin verneplan gjennomføres etter gode og åpne prosesser. De støtter forslaget om at havressursloven og annet gjeldende lovverk skal regulere høsting av viltlevende marine ressurser. Fiskarlaget påpeker at også oppsyn og kontroll må tillegges fiskeriforvaltningen. De mener at i stedet for totalforbud av virksomhet bør heller tiltak vurderes konkret opp mot vernets formål, eventuelt kunne bli tillatt etter søknad. Det savnes tilfredsstillende kartlegging og en forventer at både dette og andre aktuelle marine verneområder blir kartlagt slik rådgivende utvalg la opp til i 2004. Fiskarlaget forventer at saksgangen foregår som beskrevet i oppstartsmeldingen for første pulje (2009), og minner om den nye forskningsstrategien Hav21 som beskriver aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern; også relevant ved utforming av en forvaltningsplan.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag støtter verneforslaget og ser ingen negative konsekvenser for næringsaktiviteten i området. Den mulige positive effekten med hensyn på turisme og økobasert reiseliv bør vektlegges. Det er positivt at tre forskjellige verneområder blir liggende side om side.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) mener verneforslaget er et meget godt og verdifullt tiltak. De viser til at korallrevet er rikt på biologisk mangfold og et verdifullt studieområde. De påpeker at korallrevet er sårbart for fysiske

påvirkninger som tråling og sannsynligvis følsomt for partikler i vannsøylen og for gjødselutslipp. De viser til ny forskning fra NTNU som har registrert at revet er større enn tidligere antatt.

Fiskeridirektoratet mener at Trondheimsfjorden ikke lenger er aktuell for sjøbasert akvakultur av fisk pga. statusen som nasjonal laksefjord og motsanden som har vært i forbindelse med tillatelsene og søknadene om akvakultur av torsk i fjorden. Pga. at det ikke er satt noen begrensninger på den fiskeriaktiviteten som foregår i området, ser ikke Fiskeridirektoratet at vern etter naturmangfoldloven vil få negative konsekvenser for områdene de forvalter. Fiskeridirektoratet bemerker at området er utvidet mye sammenlignet med rådgivende utvalgs tilråding, og sitter igjen med en følelse av at utvidelsen ikke er godt nok begrunnet og godt nok hørt. Fiskeridirektoratet forventer at området raskt blir kartlagt og bedre beskrevet slik rådgivende utvalg la opp til.

7.2.4 Fylkesmannens vurdering og tilråding

Fylkesmannen mener at det kommersielle fisket, så lenge det foregår i tråd med bestemmelsene i havressursloven, vil være forenlig med formålet i forskriftsforslaget for Tauterryggen. Kommersielt fiske kan fortsette som i dag, og et vern mot inngrep vil være positivt både for biologisk mangfold generelt og for fiskeinteressene.

Fylkesmannen støtter imidlertid den foreslåtte bestemmelsen i forslaget til forskrift § 3, om at etablering av akvakulturanlegg ikke skal være tillatt. Dette fordi dette særdeles grunne korallrevet er sårbart og både kan ta skade ved bunnfesting av anlegg og være utsatt for nedslamming ved oppdrettsvirksomhet. Korallrevet er et unikt og verdifullt økosystem som gir gode oppvekstvilkår for blant annet villfisk.

Fylkesmannen mener det er sammenfallende interesser mellom vern av korallrevet og behovet for intakte gyte- og oppvekstområder. Fylkesmannen er enig i at det er hensiktsmessig at havressursloven og annet gjeldende lovverk regulerer høstingen av viltlevende marine ressurser. Fylkesmannen har tillit til at ressursene vil bli forvaltet etter bærekraftige prinsipper jf. havressurslovens intensjon.

Tiltak som omsøkes og ikke er nevnt i §§ 4 og 5, vil bli vurdert opp mot den generelle dispensasjonsbestemmelsen, § 6. Da vil tiltaket vurderes konkret opp mot vernets formål og effekten på verneverdiene. Fylkesmannen mener opplistingen av aktiviteter det er foreslått generelt unntak for, § 4, og tiltak som kan gis tillatelse etter søknad, § 5, er fylldig og tilstrekkelig.

Fylkesmannen mener at de forskjellige typer fiske som er nevnt å foregå her, ikke fører til skade på korallene. De er alle lovlige etter havressursloven og forenlige med verneformålet.

Fylkesmannen er enig i at kartleggingen er mangelfull slik den foreligger i dag. Sammen med Fiskarlaget etterlyses en større nasjonal satsing på kartlegging av bunnforhold, strømmer, bunnfauna, sedimenter, økosystemer, miljøtilstand med mer, gjerne gjennom et program som det foreslåtte *Kystmareano*.

Fylkesmannen er positiv til innhenting av kunnskap fra den nye forskningsstrategien Hav21 som beskriver aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern. Fylkesmannen vil gjerne innhente relevant stoff herfra ved utforming av en forvaltningsplan.

Fylkesmannen ser også potensialet i å bruke de tre verneområdene som trekkplaster i reiselivssammenheng. Her ligger verdens grunneste kaldvannskorallrev mellom et sjøfuglområde med Ramsarstatus, og et barskogreservat som går fra fjære opp til snaufjell på 461 m.o.h.

Området innehar natur med særskilt naturvitenskapelig verdi og at det skal kunne tjene som referanseområde for forskning og overvåkning av mest mulig urørt natur. Fylkesmannen ser fram til å følge med på korallrev-forskningen som NTNU er i gang med på Tauterryggen.

Fylkesmannen er enig i at verneverdiene ikke må forringes av tråling, og heller ikke av forurensning som har sitt opphav utenfor verneområdene. Arbeidet med vannforskriften og et godt samarbeid med kommuner og organisasjoner, særlig innen landbruket, er viktig for å nå miljømål, også i et marint verneområde.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen tilrår avgrensning av området som foreslått i høringsforslaget. Fylkesmannen holder fast ved forslaget om å kalle området for "*Tauterryggen marine verneområde*". Fylkesmannen anbefaler at forskriften beholdes med den ordlyden forslaget hadde under høringen. Fylkesmannen tilrår vern som foreslått av det marine området Tauterryggen med innlemmelse av det midlertidig vernede naturreservatet Selligrunnen i Leksvik kommune.

7.2.5 Vurdering og tilrådning fra Direktoratet for naturforvaltning

Fisket som foregår i området Tauterryggen i dag er vurdert ikke å utgjøre noen trussel mot verneverdiene, og det er ikke foreslått særskilte restriksjoner på denne aktiviteten. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet. Siden Trondheimsfjorden er Nasjonal laksefjord, tillates ikke oppdrett av anadrom laksefisk. Hvorvidt vern vil medføre konsekvenser for eventuelt fremtidig oppdrett av marine arter, vil avhenge av konkrete vurderinger av om slik aktivitet er forenlig med verneformålet.

Direktoratet bemerker at forslaget til verneforskrift åpner for høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.

Direktoratet bemerker at Tauterryggen marine verneområde vil erstatte vernet av arealet som inngår i det midlertidige Selligrunnen naturreservat. Direktoratet foreslår på den bakgrunn følgende tilføyelse i verneforskriften § 11: «*Samtidig oppheves forskrift 8. juni 2000 nr. 605 om midlertidig vern av Selligrunnen naturreservat, Leksvik kommune, Nord-Trøndelag.*» Direktoratet foreslår i tillegg at ordlyden i § 5 nr. 2 endres fra «*Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.*» til «*Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.*», og viser til vurdering under kapittel 7.3 i Saltstraumen.

Sammenlignet med rådgivende utvalgs tilrådning er området utvidet for å fange opp korallforekomster samt østre del av strømsystemet i Tautrasvaet med tilhørende bunndyrfauna. Disse utvidelsesarealene var også med i oppstartsmeldingen som ble utsendt i september 2009.

Når det gjelder spørsmålet om navnsetting, har Statens kartverk 06.05.13 vedtatt skrivemåten «Tauterryggen» for den undersjøiske ryggen som strekker seg på tvers av Trondheimsfjorden fra Tautra og frem mot Leksvik. Direktoratet tilrår på denne

bakgrunn av verneområdet benevnes som «Tauterryggen marine verneområde» jf kapittel 3.3.

Direktoratet tilrår at Tauterryggen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart. Direktoratet tilrår samtidig at Forskrift 8. juni 2000 nr. 605 om midlertidig vern av Selligrunnen naturreservat, Leksvik kommune, Nord-Trøndelag oppheves.

7.2.6 Miljøverndepartementets tilrådning

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler oppretting av Tauterryggen marine verneområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

7.3 Saltstraumen i Bodø kommune, Nordland fylke

7.3.1 Verneverdier

Det foreslåtte verneområdet er kategorisert under naturtypen sterke tidevannsstrømmer i Naturbase, og er verdsatt som svært viktig.

Saltstraumen forbinder Skjerstadvfjorden med Saltenfjorden og regnes som verdens sterkeste tidevannsstrøm. Den har et terskeldyp på 26 m og munningsbredde på 255 m i overflaten. Det er beregnet at det i gjennomsnitt strømmer 3 500 m³ vann over terskelen hvert sekund. Maksimal vannhastighet er målt til 20 knop/37 km/t. Dempningen gjennom Saltstraumen gjør at forskjellen mellom flo og fjære i Skjerstadvfjorden er under 70 prosent av hva den er utenfor terskelen. Bassenget i Skjerstadvfjorden er svært dypt og har et høyt oksygeninnhold i hele vannsøylen på grunn av god vannutskiftning gjennom Saltstraumen.

Vannet som passerer det trange og grunne sundet fører med seg næringsstoffer fra dypet og skaper et unikt undervannsmiljø og et mangfoldig marint liv. Strømmen bidrar til et svært nærings- og oksygenrikt miljø med stor artsrikdom, der artene blir større og lever tettere enn noen andre steder i sjøen. Geologisk er strømmen variert og spennende med store jettegryter, hull og «tunneller», canyon, vegger og partier med sandbunn. I tillegg til hovedstrømmen gjennom Saltstraumen er det forbindelse ut fra Skjerstadvfjorden gjennom Indre Sundan og Sundstraumen i sørvest og den grunne Godøystraumen i nordøst. Disse strømmene er ikke så kraftige og dype som selve Saltstraumen, men også de har store verdier.

Foruten strømmene består området av vikler, bukter, grunne områder og dype områder. Dette er leveområder for arter som ikke er tilpasset et liv i sterk strøm og/eller annen dybde. Til sammen utgjør det foreslåtte verneområdet et helhetlig strømpåvirket økosystem med stor variasjonsbredde og store miljøverdier.

Basert på observasjoner og foto fra dykkere, samt materiale innsamlet til undervisning er det laget en oversikt over arter som forekommer her. Denne inkluderer en lang rekke arter, bl.a. sjøbusk, sjøtre, dødmannshånd, brødsvamp, sjøliljer samt mange skjell, snegler, krepsdyr, mosdyr, sekkedyr, sjøstjerner, slangestjerner, børstemark, fisk, m.m. Saltstraumen er meget fiskerik og er kjent for store individer. Verdens største sei tatt på stang er fisket her, og i tillegg er området kjent for mye steinbit og kveite. Det kan også tenkes at det finnes sjeldne arter som har spesialisert seg på oksygenrike områder.

7.3.2 Planstatus og inngrepstatus

Kommuneplanens arealdel for Bodø kommune 2009-2021 ble vedtatt 19. juni 2009. I denne arealdelen er to områder innenfor utredningsområdet for marint vern avsatt til akvakultur og akvakultur/fiskeri. Dette gjelder Godøy og Seivågskagen. Disse er tatt ut av kommuneplanen av Miljøverndepartementet i påvente av avklaring vedrørende akvakultur i marin verneplan. I tillegg er det avsatt et område for skjelloppdrett i Bunesbukta ved Kodvåg.

For områdene Tuv, Saltstraumen og de delene av Godøya og Straumøya som ligger nærmest Saltstraumen ble det vedtatt en kommunedelplan 13. september 2012. I kommunedelplanen er det avsatt en rekke friområder som harmonerer godt med vernet. I tillegg er det avsatt områder for kai og nye småbåtanlegg.

De største tekniske inngrepene i området er fylkesvei 17 og 812 med tilhørende bruer over Godøystraumen, Saltstraumen og Sundstraumen og forbygninger. Området er dessuten preget av bruk av fjæra over lang tid. Gamle og nye havner, naust, båtstøer, båtutsett, fortøyninger, flytebrygger, kaier og moloer finnes langs hele strandlinja der strøm- og landforhold muliggjør det. Det finnes også en rekke kloakkledninger knyttet til bebyggelse på land.

7.3.3 Merknader til verneforslaget

På grunn av at det er kommet mange innspill og merknader til verneforslaget for Saltstraumen, er sammendrag av høringsuttalelser og fylkesmannens kommentarer ordnet tematisk for dette området. Vurderingene og tilrådingen fra Direktoratet for naturforvaltning og fra Miljøverndepartementet gis samlet i kapittel 7.3.5 og 7.3.6.

7.3.3.1 Merknader til saksgangen

Prossessen

Flere privatpersoner, Kapstø Vel, Tuv velforening, Godøy velforening, FAU ved Saltstraumen skole, Grunneiere Godøystraumen-Skålbones og Nordland fylkeskommune mener høringsperioden burde vært forlenget for å sikre reell innflytelse. Dette var også tema på Folkemøtet på Saltstraumen. På møtet var det et ønske om at den videre verneprosessen utsettes til kartleggingen er gjennomført. Grunneiere Godøystraumen-Skålbones ønsker ny befaring med Fylkesmannen etter høringsfristen er gått ut.

Bodø kommune mener at prosessen ikke er god og at sentrale myndigheter burde gitt kommunen og andre mer tid til å bearbeide verneplanforslaget og samkjøre uttalelser.

SABIMA påpeker at tempoet i marint vern i Norge har vært særdeles labert, og de forventer en langt sterkere innsats på dette området framover fra myndighetenes side. Nordland fylkes fiskarlag forutsetter at alle verneforslag forankret i marin verneplan følger saksgangen som er beskrevet i oppstartsmeldingen for første pulje.

Fylkesmannen ser at dette har vært en prosess der fremdriften har vært både ujevn og uforutsigbar, og beklager dette. Høringsprosessen har imidlertid vært gjennomført innenfor rammene av gjeldende lovverk og forskrifter, og Fylkesmannen har prøvd å legge til rette for en god prosess med god medvirkning.

Det er opprettet ei referansegruppe som har hatt to møter i løpet av høringsfasen. Det har vært gjennomført et åpent folkemøte samt møter og befaringer med de som har ønsket det. Det er gitt utsatt høringsfrist for at Bodø kommune og Nordland fylkeskommune skulle kunne behandle saken. Selvom en høringsperiode på i overkant av to måneder kan være kort, mener Fylkesmannen samtidig at en har fått gode innspill, og at saken har blitt godt nok belyst til å kunne komme med en tilråding.

Kunnskapsgrunnlaget og konsekvensvurderinger

Fra privatpersoner, Godøy velforening, Folkemøtet på Saltstraumen, Nordland fylkes fiskarlag, Nordland fylkeskommune, Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadjord», Naturvernforbundet i Nordland og SABIMA er det pekt på at vernet er for dårlig utredet, at det er behov for kunnskapsinnhenting, at vernet kan være med på å stoppe utviklingen, at det kreves konsekvensutredning og kartlegging. En privatperson har tatt initiativ til et prosjekt med å få samlet den geologiske og marinbiologiske kunnskapen som i dag finnes under vann i Saltstraumen, med formål å utvikle ideer til moderne måter å formidle denne informasjonen til et bredt publikum av lokalbefolkning, turister og andre besøkende. Nordland fylkes fiskarlag minner om den nye forskningsstrategien Hav21. Her beskrives flere aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern, som også vil være relevant i forhold til utformingen av kommende forvaltningsplaner.

Fylkesmannen er enig at det hadde vært ønskelig med mer kartlegging av verneverdiene innenfor det foreslåtte verneområdet forut for verneprosessen, men vurderer at kunnskapen om naturverdiene innenfor kandidatområdet er tilstrekkelig for å foreslå vern. Det er ikke tvil om at Saltstraumen i kraft av å være verdens kanskje sterkeste tidevannsstrøm, har verdier som gjør den unik og har store miljøverdier som kan danne grunnlaget for vern. Vannet som passerer det trange og grunne sundet fører med seg næringsstoffer fra dypet og skaper et unikt undervannsmiljø og et mangfoldig marint liv. Her er også store fiskestimer og en unik steinbitbestand. Geologisk er også strømmen spennende med store jettegryter, hull og «tuneller», canyon, vegger og partier med sandbunn. Sundstraumen og Gøystraumen har også store verdier, men er ikke så kraftige og dype som selve Saltstraumen. Disse tre strømmene sammen med dypområder, grunne områder, bukter og vikar danner et helhetlig økosystem, som Fylkesmannen mener er viktig ved et eventuelt vern.

Alle tidevannsstrømmer er «hotspot»-lokaliteter i forhold til naturmangfold, og Saltstraumen som den største, især. Strømmen bidrar til et svært næringsrikt og oksygenrikt miljø, der artene blir større og lever tettere enn noen andre steder i sjøen. Det må antas at Saltstraumen som følge av de næringsrike og oksygenrike forholdene har stor artsrikdom. Det kan tenkes at det finnes sjeldne arter som har spesialisert seg på oksygenrike områder. Dette vet en lite om i dag, og er noe som bør kartlegges før forvaltningsplanen skal lages.

7.3.3.2 Merknader til verneforslaget

Generelt

Enkelte privatpersoner, Bodø- og Omegns Turistforening, Saltstraumen dykkecamp Arbeidsgruppa "En frisk Skjerstadjord", Havforskningsinstituttet,

Naturvernforbundet i Nordland, SABIMA og Nordland fylkes fiskarlag er positiv til den foreslåtte verneplanen. Fiskarlaget setter imidlertid som forutsetning at marin verneplan gjennomføres etter gode, åpne prosesser. Også på Folkemøtet på Saltstraumen ble det påpekt at det ikke er stor uenighet om å verne selve Saltstraumen, men at området som vernes utenfor er for stort. Det at vernet er lagt opp i strandsonen gjør det konfliktfylt, og det er stor bekymring for at vernet kan hindre vedlikehold/utvidelse/nybygging av fortøyninger, båtutsett, kai, småbåthavner, etc.

Saltstraumen kommunedelsutvalg er i utgangspunktet ikke i mot et marint vern, men mener verneplanen ikke må vedtas før det er gjort kartlegging av verneverdiene og hvilke følger vernebestemmelsene vil få for lokalbefolkningen og næringsutviklingen i området.

Bodø kommune og Nordland fylkeskommune ser at Saltstraumen er et særegent område med store verdier, men anbefaler imidlertid ikke at forslag til verneforskrift blir vedtatt. FAU ved Saltstraumen skole, Godøy velforening, Grunneierne Godøystraumen- Skålbones, Kapstø vel, Referansegruppen og Tuv velforening er imot vernet slik det er foreslått i høringen.

Bruk av området

Folkemøtet på Saltstraumen, Saltstraumen barnehage og FAU ved Saltstraumen skole viser til at det er utstrakt bruk av fjæra blant annet i undervisningen og at Saltstraumen er unik og verdifull uten å være vernet. Det påpekes at lokalbefolkningen ivaretar naturen på en optimal måte slik det er i dag.

SABIMA peker på at vernet legger opp til fortsatt tradisjonell bruk av ressursene, men vil hindre ytterligere utbyggingsplaner og videreutvikling som kan påvirke naturforholdene. De mener det er riktig å foreta en avveining mellom lokal utvikling og områdets unike naturverdier, verdi for nasjonal markedsføring, bærekraftig forvaltning og reiseliv.

Nordland fylkes fiskarlag presiserer at området er viktig i forhold til fiskeriene pga at det er viktig oppvekst- og beiteområde for torsk, sei og hyse. Det omfatter også flere viktige områder for fiske med både aktive og passive redskaper etter torsk, sei, uer, kveite, steinbit og breiflabb. Rett nord for selve Saltstraumen omfatter det foreslåtte verneområdet også et viktig rekefelt.

Noen enkelt personer peker på at Saltstraumen har stor betydning som rekreasjonsområde, reiselivsmål, sportsfiske, dykking m.m. Næringsvirksomhet er også knyttet til dette. Vernet må ikke være til hinder for slike aktiviteter eller hindre næringsvirksomhet. De peker også på at vernet ikke må frata lokalbefolkningen eierskap, tilhørighet og tradisjon.

Fylkesmannen ser at lokalbefolkningen har en utstrakt bruk av det foreslåtte området, gjennom ulike former for friluftsliv og rekreasjon, ulike pedagogiske opplegg, næringsvirksomhet m.m. Dette burde vært belyst bedre i høringsdokumentet, og fylkesmannen har skrevet om dette innledningsvis i sin tilrådning. Vernet skal først og fremst være et vern mot mer eller mindre permanente inngrep på sjøbunnen. Tradisjonell bruk av området og fjæra er ikke tenkt regulert, jf 7.3.3.3 om verneforskriften.

Kulturminner

Tromsø museum opplyser at det er et kjent automatisk fredet marint kulturminne i planområdet, vraket av D/S Heros. Dette er en svensk malmbåt som kom fra Finneid fullastet med kobberkis fra Sulitjelma gruve og forliste ved Rundholmen i Saltstraumen i 1905. Det er viktig å sikre verdien til dette kulturminnet i forbindelse med vernet av Saltstraumen.

En enkeltperson peker på at viktige kulturminner i strandsonen må sikres og restaureres for tradisjonell bruk, og at det bør utvikles informasjons- og formidlingsopplegg rettet mot turister og andre besøkende.

Fylkesmannen viser til at Tromsø museum er forvaltningsmyndighet for kulturminner under vann, og Fylkesmannen anser museet som ansvarlig for eventuelle tiltak som må gjøres. I tillegg må forvaltningsmyndigheten for et eventuelt marint verneområde vurdere saken og eventuelt gjøre en behandling etter verneforskriften. Fylkesmannen anbefaler at dette omtales i en eventuell forvaltningsplan. Fylkesmannen viser til at verneforskriften har dispensasjonsadgang for restaurering og gjenoppbygging av kulturminner. Kulturminner er ikke en del av verneformålet og således ikke en del av verneområdeforvaltningens primære ansvarsområde, men forvaltningsmyndighetene for kulturminner og naturverdier bør kunne samarbeide om blant annet informasjonstiltak.

Verneverdier og verneformål

Fra enkelt personer er det reagert på målsetningen å beholde verneverdiene i mest mulig «urørt» tilstand, når Saltstraumen er et titusenårig kulturområde som har fått sin egenart gjennom samspillet mellom naturverdier, naturressurser og befolkningens bruk. Det er påpekt at verneformålet er noe mangelfullt beskrevet, spesielt med tanke på kulturelle verdier. Verneformålet knyttet til sjøbunnen kun får mening hvis forskriften også innfører krav til hensynsoner, jf. Plan-og bygningsloven § 11-8.

Bodø kommune er enig i at Saltstraumen som verdens sterkeste tidevannsstrøm har unike natur- og landskapsverdier også i et internasjonalt perspektiv. Målsettingen om å ivareta dette området anses som en samfunnsoppgave som også Bodø kommune ønsker å bidra til. Bodø kommune viser til at målsettingen for kommunedelplan for Saltstraumen inneholder samme intensjon.

SABIMA mener området er biologisk og naturmessig både representativt og i særklasse. Strømhastigheten gjennom selve sundet, sammen med varierende grad av strøm ellers i området, er dette blant de viktigste områdene i Norge med potensial for en særlig bred og rik flora og fauna på hardbunn. I tillegg kommer fugleliv og vandrende fisk (som sild), som i lange perioder passerer gjennom fra vinteropphold i fjordene og havet utenfor.

Fylkesmannen viser til at det er en overordnet målsetting å bevare verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i de aller fleste verneområder. Saltstraumen har en lang kulturhistorie der også det maritime er en viktig del. Samtidig viser Fylkesmannen til at det er de naturgitte forhold som er årsaken til Saltstraumens utforming og bunnliv. Ved å bevare havbunnen mest mulig uberørt vil de naturgitte forholdene for strømmen forbli som de er. Fylkesmannen ser også at det er en betydelig menneskepåvirkning i fjæresonen, og at dette er en viktig del av helheten.

Verneform

Fiskeridirektoratet region Nordland peker på at marine verneområder erstatter de gamle vernekategoriene naturreservat, nasjonalpark og landskapsvernområde. I naturreservat og nasjonalpark har bestemmelsene normalt vært så strenge at det ikke har vært åpning for akvakultur. I landskapsvernområder har det vært åpning for akvakultur gjennom spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Fylkesmannen viser til at kategorien marint vern er en ny vernekategori i tillegg til nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Her er det ikke en eksisterende praksis når det gjelder oppdrett. Fylkesmannen mener rent prinsipielt at oppdrett bør holdes utenfor verneområdet, jf 7.3.3.3 om verneforskriften.

Areal og avgrensning

I uttalelsene fra noen privat personer, Kapstø Vel, Tuv velforening, Tverlandet kommuneutvalg, FAU ved Saltstraumen skole og på Folkemøtet på Saltstraumen pekes det på at det foreslåtte verneområdet er for stort og må vurderes nærmere. Det pekes på at vernegrensa bør flyttes til laveste lavvann og at grensen bør gå på 10 meters dyp.

Bodø kommune mener omfanget av verneplanforslaget er stort, men kommunen ser ikke at det er faglige grunner til å foreslå endringer av verneplangrensen.

Delområde Godøy

Enkelte privatpersoner, Godøy velforening, Grunneierne Godøystraumen-Skålbones og Referansegruppen ønsker at Godøyområdet tas ut blant annet av hensyn til småbåthavn, ønske å bygge opp en gammel brygge og et åtringnaust. Det påpekes at det er marginale vannmengder som passerer gjennom Godøystrømmen sammenlignet med Saltstraumen og Sunnanstrømmen. Det er ikke registrert noe omfang av sjøanemoner, koraller m.m. i området.

Delområde Seivågen

Noen privatpersoner, Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS og Referansegruppen ønsker at Seivågen tas ut av verneplanen da det er mange eksisterende og planlagte naust, båtstøer, flytebrygger og fortøyninger her. Det pekes på at det relativt nylig er vedtatt en reguleringsplan for Skagen, som er viktig for stedets framtid og at Skagen derfor bør holdes utenfor vernet.

Sjøområdene

Fiskeridirektoratet region Nordland mener det kan være et alternativ å innskrenke området i øst og vest så langt det er tilrådelig ut fra at verneområdet fortsatt skal henge sammen naturvitenskapelig, og ha strenge bestemmelser i forhold til akvakultur i verneområdet. Grunneierne Godøystraumen-Skålbones peker på at deler av strandlinjen på vernekart er etter springflo og dermed feil/for høy i forhold til verneforslag. En del tørt land kan på kartet se ut som sjø, og dette må tas ut.

Fylkesmannen viser til at grensene i det foreslåtte marine verneområdet er trukket med bakgrunn i sjøkart og strømundersøkelser, og det er ikke meningen at tørt land skal være med. Dette er tatt ut i fylkesmannens tilråding. Grovt beskrevet

består området av tre strømmer med varierende styrke, og sjøområdene rundt. Grensen i sjøområdene er i sørvest satt like utenfor terskelen til Sundstraumen og like innenfor terskelen mot Fjellvika. I nord går grensa ut til fjordens dypeste punkt. Her er Saltstraumens påvirkning omfattende også utenfor det foreslåtte området i store deler av tidevannssyklusen. Sammen med vikene, bukter, grunnområder med mer utgjør dette et helhetlig strømkosystem med store miljøverdier. Fjæresonen ned til ti meters dyp har mest lys og størst produktivitet. Disse områdene har derfor stor verneverdi. Vikene, bukter og grunnområder er leveområder for arter som ikke er tilpasset et liv i sterk strøm, og på samme måte utgjør dypområdene i nord et annet habitat. Også strømmene er av svært forskjellig styrke og dybde, noe som gjør at området totalt sett har svært stor variasjonsbredde. Fylkesmannen mener det er viktig å fange opp helheten i systemet, og tilrår derfor at det ikke gjøres store endringer i forhold til dybdeavgrensning.

Seivågen ligger helt i utkanten av det foreslåtte marine verneområdet. Det er liten strømpåvirkning her og trolig ikke spesielt store miljøverdier, men samtidig utgjør også Seivågen en del av helheten og variasjonsbredden i området. Seivågen er et lite og avgrenset område, hvor det finnes en rekke båtutsett, båtstøer, flytebrygger mm. Referansegruppa presiserte videre på siste møte at Seivågen er en av få plasser i Saltstraumområdet hvor det kan etableres småbåthavn. På grunn av den store aktiviteten, mange inngrep, muligheten for å lage småbåthavn her og begrenset størrelse, tilrår fylkesmannen at arealet tas ut.

Det har også vært et sterkt ønske om å ta ut areal eller justere dybden i området rundt Godøystraumen. Arealet her er imidlertid betydelig større enn det som er i Seivågen, og etter Fylkesmannens syn ligger det mer sentralt i området og fremstår generelt som mindre påvirket enn Seivågen. Et unntak er imidlertid området rundt Godøybrygga hvor det allerede finnes og er behov for en rekke installasjoner samt et etablert kjørespor med steinsetting over fjæra. Fylkesmannen tilrår derfor at et lite areal rundt Godøybrygga tas ut av det foreslåtte verneområdet.

Videre er det vanskelig å definere hva som er sjø og land på et mindre areal på nordøstsiden av Godøystraumen. Tidligere har det trolig vært bedre forbindelse med sjøen, men landhevingen har ført til minimal forbindelse og svært liten marin påvirkning nå. På sikt vil denne påvirkningen opphøre helt. Fylkesmannen foreslår derfor at også dette området tas ut av verneforslaget.

På bakgrunn av vurderingene som er gjort, tilrår Fylkesmannen at et lite areal rundt Godøybrygga og et areal på nordøstsiden av Godøystraumen tas ut. De øvrige områdene rundt Godøystraumen vurderes som en viktig del av helheten i det foreslåtte verneområde og foreslås tatt med i verneplanen. Med de justeringer som er gjort i forslaget til verneforskrift vedrørende fortøyninger, båtutsett, båtstøer og gjenoppbygging av kulturminner, mener Fylkesmannen at de øvrige innspillene, herunder ønsket om å gjenreise sjøbrygge og åttringnaust i Skålbunesfjæra, er ivaretatt.

7.3.3.3 Verneforskriften

Restriksjonsnivå

Bodø- og Omegns Turistforening mener det er viktig at verneforskriften legger til rette for skånsom og bærekraftig bruk av området til rekreasjon og friluftsliv både til lands og til vanns. Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS viser til at vernet ikke skal være strengere enn nødvendig for sikring av verneformålet. Grunneiere Godøystraumen-Skålbones oppfordrer Fylkesmannen i samarbeid med lokal referansegruppe å jobbe fram en plan med forskrifter som ikke vanskeliggjør bruk tilknyttet strandlinje og sjø for lokalbefolkning og grunneiere. De mener at om ikke områdene Godøystraumen/Skålbones, Gøybrygga, felles sjøtomtområde ved Godøy, området ved steinkaia på vestsiden av brua ved Skålbones, «Kjesen» (østsiden av brua ved Skålbones), sjøhus/nausttomter på Skålbones og Øyjord tas ut av verneforslaget, må det her være en sone med mildere vern. Flytebrygger, fortøyninger, båtstøer m.m. må være tillatt her.

En enkeltperson, Kapstø Vel, Tuv velforening, referansegruppa, peker på at restriksjonsnivået i verneområdet bør graderes med strengest vern i straumløpet og mildere vern for områdene i strandsonen der det i dag ligger båtfortøyninger og flytebrygger.

Saltstraumen kommunedelsutvalg mener det må innføres brukssoner for fortøyninger, båtutsett og kaier som reguleres gjennom kommunalt planverk der bestemmelser i marin verneplan må vike.

Bodø kommune påpeker at verneplanforslaget viser et svært stort område, og mener det er grunnlag for å differensiere forvaltningen innenfor delområder i en forvaltningsplan. De anser det som unødvendig å forvalte alle områdene på samme måte, og viser til at straumløpet er det aller viktigste og mest sentrale området i verneplanforslaget. Kommunen foreslår å endre ordlyden i verneforskriften § 3.3. til «*Området er vernet mot ethvert tiltak som vil endre naturmiljøet,*». De mener i tillegg at det må presiseres i § 6 at tiltak som "*dokumentert*" ikke vil endre naturmiljøet, kan tillates. Det innebærer at tiltakshaver må utrede at tiltaket ikke vil medføre skadevirkninger.

Fylkesmannen mener at med de justeringene og presiseringene som er gjort i verneforskriften, er det ikke nødvendig med differensiert forvaltning innenfor verneområdet. Det vises til at områdene med de største brukerkonfliktene enten foreslås tatt ut av verneforslaget (Seivågen og et område ved Godøybrygga), eller det åpnes for å kunne gi dispensasjon for oppgradering av kai (Ripnes) eller etablering av småbåthavn og bølgedemper (Laukeng, Tuv og Ripnes). Vernebestemmelsene har unntak for alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av små båtstøer og etablering av fortøyninger. I tillegg kan det gis dispensasjon for større tiltak som flytebrygger og tilrettelegging av båtutsett som krever maskinell tilrettelegging, sprengningsarbeid eller støyping.

Ferdsel

Enkeltpersoner, Saltstraumen barnehage, FAU ved Saltstraumen skole og Saltstraumen skole Godøy velforening, Kapstø Vel, Referansegruppen, Tuv velforening, Grunneierne Godøystraumen- Skålbones, Tverlandet kommuneutvalg,

Bodø kommune, Saltstraumen kommunedelsutvalg og Folkemøtet på Saltstraumen viser til at marint vern ikke må bli til hinder for normal ferdsel, og tradisjonelle bruk av fjæra/strandområdet, aktiviteter og opplevelser i fjæra. Det må være lov å lande med båt, ha dyr på beite, bålbrekking, lek o.l.

Saltstraumen dykkecamp forutsetter at det lokale dykkermiljøet kan fortsette med dykking, og at dykkernes ferdsel gjennom strandsonen ned i vannet kan tillates på lik linje som vandring i en nasjonalpark. Sett i lys av Saltstraumens betydning som reiselivs- og friluftsområde ber Nordland fylkeskommune om at tilrettelegging for friluftsliv og reiseliv og fortsatt bruk av området til disse aktiviteter tas hensyn til. Bodø kommune foreslår at verneforskriften § 4 suppleres med punktene *"Fiske med stang fra land, bålbrekking i fjæra, ikke-kommersiell sanking av drivved, undervisning i fjæra som beskrevet i uttalelsene fra skole og barnehage, vanlige fritidsaktiviteter"* og *"Det er tillatt med tilrettelegging for friluftsliv som vist i kommunedelplan for Saltstraumen"*.

Fylkesmannen viser til at det ikke har vært noen intensjon om å hindre tradisjonell ferdsel i og bruk av fjæra, og heller ikke forskriftsforslaget som ble sendt på høring, har noe forbud mot dette. For å unngå misforståelser er dette utdypet ytterligere i verneforskriften som tilrås, ved at det tas inn ett nytt punkt i verneforskriften § 4: *«Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping»*. Forhold som går på fortøyning, båtstøer og båtutsett, samt flytebrygger o.l. er omtalt i egne kapitler.

Kjøring i fjæra

Enkeltpersoner, Grunneierne Godøystraumen- Skålbones, Godøy velforening og Referansegruppen mener at forskriften må ta inn et punkt som tillater bruk av kjørevei over sanden fra fjæra til Nerholmen og brygga. Nerholmen er dyrket mark og har i flere tiår vært drevet med traktor. Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at det er viktig at de får beholde eksisterende steinsetting på det smaleste mellom land og Nerholmen for å hindre utvasking av sand. De mener også at kjøring over fast fjære på eiendom 74/2 og 74/6 for grunneiere/brukere for utsetting og opptak av båt må tillates, og viser til at hjulsporene blir borte ved første flo.

Fylkesmannen viser til at området med etablert kjøretrase til Nerholmen, tilrås tatt ut av verneplanen. Generelt er det ikke noe forbud mot motorisert ferdsel i forslaget til verneforskrift som ble sendt på høring, noe som vil si at dette reguleres av lov om motorferdsel i utmark som forvaltes av Bodø kommune. Fylkesmannen tilrås ikke at det blir gjort endringer på dette.

Fortøyninger, båtutsett og båtstøer

Fra enkeltpersoner, Tverlandet kommuneutvalg, FAU ved Saltstraumen skole, Skagen gård v/Hille Melby Arkitekter AS og Tuv velforening pekes det på at man må ha løsninger for private oppankringer og adkomst med egen båt, fremtidige fortøyninger beregnet på småbåter, opprettelse av nye båtstøer, båtutsett og båtfester til bruk for grunneiere i privat øyemed.

Godøy velforening og Referansegruppa mener det må være et mildere vern i områder som brukes til fortøyning, og at det må gjøres unntak i forskriften for utlegging av nye fortøyninger og bølgedempere til privat bruk. Referansegruppa mener dette er tiltak som medfører små, reversible inngrep på bunnen og som ikke påvirker verneverdiene. Tiltakshaver må forholde seg til plan- og bygningsloven i slike saker. De har også vektlagt at bølgedempere gir lengre båtsesong og tryggere fortøyningsforhold. På befaring på Godøystraumen ble det pekt på at fjordområdet på begge sider av Godøystraumen er de eneste stedene i området som er skjermet nok for fortøyning av småbåter.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones mener at om ikke et område ved Godøystraumen tas ut, må bruk og vedlikehold av eksisterende båtstøer og båtutsett, utnyttning av området til båtfortøyning, utsett av flytebrygger med nødvendig bølgedemper (sommerbruk) etter søknad til Bodø kommune må være tillatt. Forankring i bunn som fortøyning og i fast berg må om nødvendig være tillatt.

På Folkemøtet på Saltstraumen kom det fram at forslag til verneforskrift var uklart, noe som gir usikkerhet angående hva som er tillatt og ikke tillatt. Et eksempel er vedlikehold av eksisterende tekniske installasjoner som brygger og fortøyninger. Godøy velforening og Referansegruppa peker på at vedlikehold av alt nåværende fortøyninger og båtstøer er ivaretatt i utkast til forskrift. Kapstø Vel mener eksisterende båtstøer og fortøyninger må kunne opprettholdes, samt at det i tillegg må det være mulig for grunneierne å etablere nye. Dette må unntas direkte i verneforskriften § 4, eventuelt gjennom et kvotesystem.

Referansegruppa mener at oppankring for båter som «*venter på straumen*» (lokalt uttrykk som betyr tida båtene må ligge og vente på at det skal være så lite strøm at de risikofritt kan passere), fortsatt må tillates. Vanlige ankerplasser er vist i sjøkart. Bodø kommune ber om en spesifisering av verneforskriften § 4 om hvor og hvordan oppankring er tillatt.

Fylkesmannen har forståelse for at den tradisjonelle bruken av lette trebåter er avløst av litt tyngre småbåter i plast med fastmontert motor. Det gjør at behovene for tilrettelegging i form av fortøyninger, båtstø, båtutsett, ombordstigningsramper og flytebrygger er endret. Fortøyningsanordninger for båter består gjerne av et feste i bunnen (stein eller ei støpt blokk), tau opp til ei blåse og et dragtau mot land. Dette vurderes som et relativt midlertidig tiltak da det kan fjernes, og i mange tilfeller tas de opp for vinteren. Fylkesmannen vurderer dette som et tiltak som har liten påvirkning på bunnen, og foreslår derfor at fortøyninger tillates gjennom § 4 i verneforskriften. På samme måte vurderes båtstøer og båtutsett hvor inngrepet er så lite at det ikke kreves bruk av gravemaskin, sprenging eller støyping som så uproblematisk at fylkesmannen foreslår en direkte åpning for dette. Det har kommet innspill på at det ikke er uvanlig med bruk av bilmotorer eller lignende som anker på fastfortøyninger. På grunn av fare for forurensing tilrår fylkesmannen at fortøyningsmidlet i enden av fastfortøyninger skal være av stein eller annet materiale som ikke forurenses.

Laksenot

En privatperson minner om sitt innspill til oppstartsmeldingen til marint vern i 2009 vedrørende tinglyste rettigheter til laksenotsett langs nordsiden av Knapplundsøya, samt naust, båtutsett og fortøyningsplasser.

Fylkesmannen viser til at vernet ikke medfører endring for laksenotsett. Laksefiske reguleres av lakse- og innlandsfiskeloven, og behandles ikke av verneforskriften. Det er likevel foreslått tatt inn et punkt i § 4 i verneforskriften som omtaler laksenotsett slik at en unngår uklarheter rundt landfeste m.m.

Kaier, småbåthavner og flytebrygger

Noen enkelt personer, FAU ved Saltstraumen skole, Godøy velforening, Referansegruppa og Tuv velforening ønsker at forskriften § 4 skal åpne for fremtidige, mindre flytebrygger og lignende beregnet på småbåter. Det pekes på at verneforskriften skal åpne for vedlikehold av bygninger, brygger og kaier i tidevannsonen og i sjøen.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at et vern må ta hensyn til bruk av Gøybrygga. Dette inkluderer opparbeiding av båttopptrekk i vika rett sør for brygga, kai på nordsiden forankret i berget under brygga, bølgedemper og flytebrygge ut i fra brygga og muligheter for oppankring av fartøy. De mener videre at steinkaia på vestsiden av brua over Godøystraumen må tas ut, eventuelt kunne utbedres. Ved «Kjesen» på østsiden må det kunne legges til rette for sikker påstigning gjennom ei trapp med rampe, eventuelt en liten flyterampe.

Bodø kommune mener verneforskriften § 4 må suppleres med et punkt som tillater restaurering/gjenoppbygging av kaia på Ripnes som vedtatt i kommunedelplanen. Kommunen foreslår videre at § 5, om mindre flytebrygger flyttes til § 4 som direkte unntak i stedet for å være søknadspliktig.

Fylkesmannen viser til at flytebrygger vurderes som et midlertidig tiltak som kan fjernes, men samtidig er det betydelig større tiltak enn ei enkel båtfortøyning. Derfor tilrår fylkesmannen at det i forskriften åpnes for å kunne gi dispensasjon til utlegging av mindre flytebrygger etter søknad. For allerede etablerte flytebryggeutsett, vil det ikke være nødvendig å søke om dispensasjon fra verneforskriften, med mindre flytebryggen senere ønskes utvidet. Med «mindre» flytebrygger menes private flytebrygger med plass til noen få båter, ikke større, kommersielle flytebrygger/småbåthavner. På det avsluttende møtet med referansegruppa ble det pekt på at det dessuten var svært få områder hvor det er mulig å anlegge større flytebrygger. Dette vil utdypes i en kommende forvaltningsplan. Tiltak for å bedre adkomsten til flytebrygger (påler, trapp etc.) som ligger over flomålet vil ikke berøre et eventuelt vern.

Fylkesmannen tilrår videre at det etter søknad kun kan gis tillatelse til større flytebryggeanlegg (småbåthavn) med plass til flere båter ved Laukeng, Tuv og Ripnes, noe som er i tråd med kommunedelplanen for Saltstraumen. Kommunedelplanen har også vurdert at Ripneskaia er eneste mulige kailøsning for større hurtigbåter i Saltstraumområdet. Det vurderes som viktig for det turistbaserte næringslivet rundt Saltstraumen at kaien i framtiden kan restaureres eller erstattes med ny betongkai, noe som også ble påpekt i møtet med Referansegruppa. Fylkesmannen tilrår derfor at det åpnes for å gi dispensasjon til å oppgradere eller erstatte Ripneskaia med ei ny, moderne kai i framtiden.

Den gamle steinkaia på vestsiden av Godøystrømmen ønskes bygd opp. Etter det Fylkesmannen kjenner til er dette et kulturminne, og etter forslag til verneforskrift § 5, kan det gis dispensasjon til restaurering/gjenoppbygging av kulturminner.

Nybygging, kloakktlipp og lignende

Tverlandet kommuneutvalg, Saltstraumen kommunedelsutvalg, Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at det bør gis unntak slik at vernet ikke kommer i konflikt med nybygging og næringsutvikling i området, herunder etablering av nye avløpsanlegg. Dette ble også tatt opp på Folkemøtet på Saltstraumen. Noen enkeltpersoner, Godøy velforening, Kapstø Vel, FAU ved Saltstraumen skole, Referansegruppen og Tuv velforening mener at verneforskriften § 4 må suppleres med et punkt som sier at fremtidig utvikling og boligbygging med hensyn på utføring av spillvann fra kloakkanlegg er tillatt. Det bør være unødvendig å måtte søke dispensasjon fra verneforskriften i tillegg til plan og bygningsloven for slike tiltak.

Bodø kommune viser generelt til at planlagt boligbygging i Saltstraumen må kunne gjennomføres for å sikre videre bosetting og utvikling av kommunedelen. Dette gjelder også for gjennomføring av vedtatte reguleringsplaner innenfor området. Det er fire store slamanlegg i området. Kapasiteten er tilpasset omfanget av regulerte boligområder. Det er ikke noe anlegg for boligområdet som er avsatt i KDP Saltstraumen ved Coop-butikken på Straumøya. Rambøll har utarbeidet en overordnet vann- og avløpsplan i forbindelse med reguleringsplan for boligfelt på Saltstraumen. Før utførelse skal den detaljeres og godkjennes av Bodø kommune. Det foreslås å legge en ny trase for spill- og overvann ned til sjøen. Spillvannet skal via en slamavskiller før utslipp til Saltstraumen. Slamavskiller er dimensjonert for ca. 20 boenheter.

Fylkesmannen viser til at det har ikke vært noe ønske å legge begrensninger for boligbygging og stedsutvikling på land i området rundt Saltstraumen i forbindelse med marin verneplan. Det vil ikke bli satt spesifikke utslippsregler for avløpsanlegg i verneområdet, da slike utslipp vil påvirke de ekstremt strømrrike områdene minimalt. Tilgang til drift og vedlikehold av eksisterende kloakkanlegg er ivaretatt i verneforskriften § 4, punkt 9. Verneforskriften § 5 åpner for at det ved søknad kan gis dispensasjon til legging av nye kabler og rørledninger (vann og avløp) i utvalgte korridorer med skånsomme metoder. Bakgrunnen for at dette ikke er et direkte unntak fra vernebestemmelsene er at forvaltningsmyndigheten skal kunne være med å påvirke valg av traseer slik at de fysiske inngrepene blir mest mulig skånsom i forhold til verneverdier. Når det gjelder det konkrete kloakkanlegget som er planlagt, er det kommunen som er endelig myndighet for å godkjenne anlegget. I forhold til et verneområde, anser fylkesmannen selve rørledningen som det viktigste inngrepet, og mener det er viktig at en i fellesskap finner egnede traseer for dette.

Tidevannskraft

Andritz Hydro Hammerfest undersøker muligheten for å utnytte tidevannsenergien i Sundstraumen til kommersiell energiproduksjon på en bærekraftig måte og som samtidig gir mulighet for industrivekst i lokalsamfunnet. Søker må synliggjøre hva

«uten større miljøinngrep» er. De ser at Tide Tec tidligere har fått avslag på samme søknad, men ønsker likevel å undersøke muligheten.

Fylkesmannen viser til at dette er vurdert tidligere da Tide Tec søkte om tillatelse, og det ble gitt avslag. Kraftproduksjon generelt, også tidevannskraft, medfører inngrep gjennom fysiske installasjoner på bunnen, kraftledninger og graving/sprenging. Dette er ikke forenelig med et marint vern. Fylkesmannen ser ikke at dette skal behandles på en annen måte enn Tide Tecs konsesjonssøknad, og tilrår derfor at det ikke åpnes for dette i verneforskriften.

Veier, sjøkabler og andre fysiske innretninger

Bodø kommune ber om at det åpnes for mulig framføring av ny sjøkabel til Bodø sentrum i verneforskriften § 4. Referansegruppa mener at drift og vedlikehold av sjøkabler/ledningsnett i sjø, samt nødvendige nyetableringer for eksisterende bosetting og videre samfunnsutvikling må tillates.

Statens vegvesen peker på at fylkesvei 17 går gjennom verneområdet (Godøystraumbua, Saltstraumbua og Sunnanbua), og fylkesvei 812 ligger nær verneområdet i to partier (Skålbunes-Godøy og Tuv-Koddvåg). De mener nødvendig drift og vedlikehold av fylkesvei 17 og fylkesvei 812 må tas med i unntakene i verneforskriften § 4.

Fylkesmannen viser til at det i forslaget til verneforskrift som ble sendt på høring, var tatt inn en bestemmelse som åpner for at det kan gis dispensasjon til å legge ny reservekraftlinje til Bodø. Fylkesmannen mener det er viktig at det blir funnet en løsning og at denne reservekraftlinja blir etablert. Samtidig er det behov for å kunne sette krav om hvor linja skal legges, for eksempel for å unngå korallrev eller andre områder som har stor verneverdi. Derfor tilrår Fylkesmannen at det åpnes gjennom verneforskriften § 5 som foreslått, og ikke som et direkte unntak.

Fylkesmannen tilrår at det tas inn et punkt om drift og vedlikehold av bruer og veifyllinger på fylkesvei 17 og fylkesvei 812 i verneforskriften § 4.

Oppdrett

Flere enkeltpersoner, FAU ved Saltstraumen skole, Godøy velforening, Kapstø Vel, Referansegruppen, Tuv velforening, grunneierne Godøystraumen- Skålbones og Saltstraumen kommunedelsutvalg ønsker at verneforskriften skal sikre at det ikke åpnes for oppdrett /akvakultur innenfor området. SABIMA mener det er viktig med et meget restriktivt syn på akvakultur i omkringliggende områder. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadvjord» og Naturvernforbundet i Nordland mener det er viktig at det ikke gis flere konsesjoner for akvakultur/oppdrett i nærområdene til verneområdet da avfall, sykdomssmitte og organisk materiale vil kunne bli ført med strømmene inn i verneområdet. Der kan det sedimentere på bunnen og ødelegge deler av det sårbare plante- og dyrelivet i verneområdet. Alle områdene avsatt til akvakultur i Bodø, Saltdal og Fauske kommuner og som ikke er i drift i dag, må bli tatt ut av kommuneplanene snarest. Referansegruppen mener at vannkvaliteten i det foreslåtte verneområdet må overvåkes dersom akvakulturaktiviteten trappes opp i Skjerstadvjorden.

Nordland fylkes fiskarlag mener man bør være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet, for

eksempel enkelte former for oppdrettsvirksomhet. De mener at aktuelle tiltak og virksomheter heller bør vurderes konkret opp mot vernets formål, eventuelt kunne bli tillatt etter søknad. Fiskeridirektoratet region Nordland registrerer at det legges opp til restriksjoner for akvakultur som er strengere enn tilrådingene fra rådgivende utvalg og ikke harmonerer med vurderingene fra oppstartsmeldingen. De legger til grunn at akvakultur innenfor den nye vernekategorien marine verneområder skal behandles ut fra eventuell effekt på verneverdiene og verneformålet. De peker på at det har vært avsatt tre områder til akvakultur i kommunedelplanen for Saltstraumen, men at to av disse er tatt ut av Miljøverndepartementet. Dette ble begrunnet med utredning av marint vern i området, samtidig som det ble presisert at det ikke utelukker framtidig oppdrett i området. Det er verneplanprosessen som skal gi svar på om og i tilfelle hva slags former for akvakultur som kan være forenelig med eventuell vern. Fiskeridirektoratet region Nordland foreslår at akvakultur inkluderes i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 5 i verneforskriften. Fiskeridirektoratet viser til rådgivende utvalgs tilråding hvor det bl.a. fremkommer at havbruksaktivitet i moderat omfang ikke vil påvirke verneverdiene, og til oppstartsmeldingen for Saltstraumen hvor det bl.a. fremkommer at stor vanngjennomstrømming kombinert med store dybder tilsier at akvakultur ikke vil være i betydelig konflikt med beskyttelse av området. Fiskeridirektoratet legger til grunn at den nye vernekategorien marine verneområder må behandle akvakultur ut fra eventuell påvirkning på verneverdiene og verneformålet. Forslaget til vernebestemmelser fraviker fra dette og er i strid med tilrådingen fra rådgivende utvalg og vurderingene i oppstartsmeldingen. Det er potensial for akvakultur på begge sider av Saltstraumen, men i selve straumen er det ikke aktuelt med akvakultur. Fiskeridirektoratet foreslår primært at følgende bestemmelse tas inn i § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser: *«Forvaltningsmyndighet kan gi tillatelse til akvakulturvirksomhet utenfor selve Saltstraumen som ikke er i strid med verneformålet.»* Det kan være et alternativ å innskrenke området i øst og vest så langt det er tilrådelig ut fra at verneformålet fortsatt skal «henge i hop» rent naturvitenskapelig, og så ha strenge bestemmelser i forhold til akvakultur i verneområdet.

Fylkesmannen registrerer at det er svært stor lokal motstand mot oppdrett i området. Bodø kommune har avsatt tre områder til akvakulturformål i kommuneplanen. To av disse, Godøyenes og Seivågen, er tatt ut av kommuneplanen av Miljøverndepartementet i påvente av avklaring vedrørende akvakultur i marin verneplan. Den siste lokaliteten ligger i Bunesbukta. Lokaliteten ved Godøyenes er vind- og bølgeeksponert. Den har videre en bakevjestrøm på grunn av Saltstraumen og fjordens topografi, noe som trolig vil føre til tilslamming av området. Lokaliteten ved Seines ligger litt mer beskyttet for sørvesten. Det har tidligere foregått skjelloppdrett i Bunesbukta, men dette har opphørt. Saltstraumen har om lag 2-3000 overvintrende ærfugl, noe som gjør området lite hensiktsmessig for skjelloppdrett. Verneformålet for Saltstraumen marine verneområde knytter seg til sjøbunnen. Både fiskeoppdrett og skjellanlegg har mange og store fortøyninger, spesielt i området rundt Saltstraumen siden sjøen her er preget av mye strøm. Utlegging og spesielt flytting av fortøyningene vil skade verneverdier på sjøbunnen. Videre vil strømmen kunne føre til tilslamming og sedimentering i stille bakevjer, noe som er uheldig sett opp i mot miljøverdier og et eventuelt verneformål.

Fylkesmannen tilrår at forbudet mot akvakulturvirksomhet i verneforskriften beholdes. Akvakulturvirksomhet er etter fylkesmannens syn ikke forenlig med verneformålet for Saltstraumen marine verneområde. Dette ble også understreket av referansegruppa på det avsluttende møtet, der det ble påpekt at oppdrett ikke er forenlig med et eventuelt vern.

Fiske

Flere enkeltpersoner og Bodø kommune mener at rovfiske av steinbit må stanses, og at dette kan gjøre gjennom forbud mot dykkeres bruk av harpun. På Folkemøtet på Saltstraumen kom det fram ønske om en differensiering i fiske der det ble etablert ett forbud mot å ta fisk med harpun under dykking. Saltstraumen DykkeCamp forteller at det lokale dykkemiljøet har «fredet» steinbiten i Saltstraumen i snart 15 år, og at de anmoder også andre om å begrense uttaket i gytetida om sommeren.

SABIMA mener det må innføres strengere restriksjoner på fritidsfiske i området, især fiske med skadelige og/eller avanserte redskaper og fiske som primært fungerer som «troféjakt» uten at ressursene utnyttes. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadvfjord» og Naturvernforbundet i Nordland er kritisk til dårlig utnyttelse av ressursene i fritids- og turistfiske. Tap av fiskeredskaper er kilde til forurensning. Regler for fiske og fisketilvirkning i verneområdet må innføres. Fangst/jakt på steinbit med harpun og bruk av kamera/GPS-kartlegging for fangst av kveite må forbys/begrenses i perioder.

Fylkesmannen har forståelse for ønsket om forbud mot harpunering av steinbit i Saltstraumen. Gode bestander av steinbit er positivt for fiske, dykkerturisme og lokalt næringsliv. Fisk er en del av mangfoldet i det foreslåtte verneområdet, men det er lagt opp til at dette skal forvaltes gjennom havressursloven. Verneforskriften legger derfor ikke begrensninger på fiske eller harpunering av steinbit eller kveite. Det er imidlertid åpning i havressursloven § 16, punkt c, om at Fiskeri- og kystdepartementet kan fastsette forskrift om forbud mot høsting i visse områder, av visse arter eller med visse redskaper. Fylkesmannen vil videresende ønsket om forbud mot harpunering av steinbit til Fiskeri- og kystdepartementet, og anbefaler også at det tas inn et punkt om at dette i en kommende forvaltningsplan.

Overvåking

En enkeltperson mener det bør settes i gang et forskningsbasert overvåkningsprogram for å følge utviklingen i artsmangfold og bærekraft, spesielt med hensyn til ulike fiskeslag. Fuglebestandene og innslag av mink og oter som truer ærfugl bør også overvåkes. Reguleringstiltak bør vurderes ved behov.

Fylkesmannen viser til at det er en naturlig del av forvaltningen å overvåke naturtilstanden til de bunnlevende organismene og dyrelivet i et eventuelt Saltstraumen marine verneområde. Det er lagt opp til at fisk, fugl og pattedyr forvaltes etter de gjeldende særlover, og forvaltning av ærfugl- og andre fuglebestander blir derfor utenfor verneområdeforvaltningens ansvarsområde. Fylkesmannen har likevel forståelse for at ærfugl er et positivt innslag i Saltstraumen, som både lokalbefolkning og tilreisende setter pris på. Det hadde

vært positivt for ærfuglen med bestandsregulering av mink i området. Den er jaktbar hele året. Oter er for øvrig fredet mot all jakt, da den har status som sårbar på norsk rødliste for arter (2010).

7.3.4 Forvaltning av verneområdet

Skjøtsel og tiltak

Noen enkeltpersoner mener det må bevilges statlige ressurser til rydding av fiskeredskaper på bunnen. Det pekes også på at viktige kulturminner i strandsonen må sikres og restaureres for tradisjonell bruk, og det bør utvikles informasjons- og formidlingsopplegg rettet mot turister og andre besøkende.

Referansegruppa støtter tilrettelegging for rullestolbrukere vest for Ripnesveien i forbindelse med sti langs stranda.

Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadfjord» og Naturvernforbundet i Nordland mener verneområdet og de tilstøtende sjø- og landområder må ses i sammenheng. Det totale mangfoldet og de helhetlige verneverdier må ivaretas ved kunnskapsbasert forvaltning. Det er derfor meget viktig og nødvendig med miljøundersøkelser og konsekvensvurderinger for hele området i Skjerstadfjorden.

Fylkesmannen viser til opprydding både på land og under vann er en viktig del av forvaltningen av et marint verneområde. Det må lages et bedre og mer systematisk opplegg for å håndtere avfall som snører, sluker, emballasje og annen søppel slik at det ikke havner i fjæra eller i sjøen. Eksempler på dette er utsetting av søppeldunker og bedre informasjon og bidrag til lokal dykkeklubb/dykkecamp for rydding. Det er naturlig at det gjøres som et samarbeid mellom kommunen og den kommende forvaltningsmyndigheten.

Fylkesmannen er informert om planleggingen av «Sjyveien» tursti tilpasset rullestolbrukere langs stranda fra Knaplundsbukta, via Saltstraumen hotell og Kafe Kjelen, til Jektvika. Et kort stykke, langs veien til Ripnes ved Ekkerbudjen, er det behov for litt utfylling i øvre del av fjæresonen for å kunne realisere turstien. Fylkesmannen vurderer tiltaket som positivt for området som rekreasjonsområde og at tiltaket vil ha liten betydning for verneverdiene. Fylkesmannen mener det bør gis dispensasjon fra verneforskriften dersom tiltaket får tillatelse av kommune og grunneier. Ettersom tiltaket er et relativt lite engangstilfelle vurderer Fylkesmannen at det ikke er hensiktsmessig å ta det med som spesifisert unntak i verneforskriften, men vil behandle saken etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens § 6 når søknad foreligger. Med mindre stien viser seg å ha negative konsekvenser for verneverdiene, mener Fylkesmannen den kommende forvaltningsmyndigheten bør finne en løsning som gjør at dette kan realiseres.

Forvaltningsmyndighet

Nordland fylkeskommune anbefaler at forvaltningsmyndigheten legges lokalt, samt at det opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av området. Bodø kommune anbefaler at forvaltningsmyndighet legges til regionalt nivå som Fylkesmannen i Nordland eller Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Også de mener det bør opprettes et lokalt kontaktutvalg som deltar i utarbeidelsen av forvaltningsplanen og som gir råd til praktiseringen av vernet. Kommunen må være representert i utvalget. Kapstø Vel samt noen enkeltpersoner mener at lokalbefolkningen/dagens referansegruppe må tas med i den videre prosessen.

Tromsø museum peker på at de etter kulturminneloven § 14 er forvaltningsmyndighet for kulturminner under vann i Nord-Norge. Nordland fylkes fiskarlag og Fiskeridirektoratet region Nordland mener det er bra at fiskeriene innenfor det aktuelle verneområdet skal forvaltes av fiskerimyndighetene, i samsvar med havressurslovens bestemmelser.

Fylkesmannen viser til at det er lagt opp til at Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for et eventuelt Saltstraumen marine verneområde. Forvaltningsmyndigheten må vurdere behovet for opprettelse av et rådgivende utvalg, jf. verneforskriften § 10. Fylkesmannen anbefaler at rådgivende utvalg bør opprettes dersom det er ønske om det. Det vil da være naturlig å ta utgangspunkt i referansegruppen, men også supplere denne for å få en bredere sammensetning.

En del forhold forvaltes ikke gjennom verneforskriften, for eksempel vilt, fisk og kulturminner. De forvaltes gjennom særlovverket og av de myndigheter som til enhver tid forvalter det.

Forvaltningsplan

En enkeltperson og Bodø kommune mener forvaltningsplanen må vise inndelinger mellom verne- og brukssoner og opplegg for variert forvaltning av områdene. Kommunen mener det bør være strengest forvaltning i straumløpet og at forvaltningen kan være mindre streng i andre deler av planområdet. Kommunen mener også at forvaltningsplanen bør se på om det er mulig å gi føringer for ferdsel i området som skal sikre fuglelivet mot forstyrrelser.

Fylkesmannen mener at med de justeringene og presiseringene som er gjort i verneforskriften, så er det ikke nødvendig med differensiert forvaltning innenfor verneområdet. Vernebestemmelsene har unntak for alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, laksenotsett, rydding av små båtstøer og fortøyning av båter. I tillegg tilrås det at det gis dispensasjonsadgang for større tiltak som flytebrygger og tilrettelegging av båtutsett som krever maskinell tilrettelegging eller sprengningsarbeid. Dessuten er områdene med de største brukerkonfliktene enten tatt ut av verneplanen, eller det er gjort tilpasninger i forslaget til verneforskrift. Fylkesmannen synes det er et godt innspill fra kommunen om sikring av fuglelivet mot forstyrrelser. Fuglelivet reguleres imidlertid av viltloven, og ikke av eventuelle vernebestemmelser for Saltstraumen marine verneområde. Vernet kan derfor ikke legge begrensninger på ferdsel med formål å begrense forstyrrelse av fuglelivet.

Oppsyn

Nordland fylkes fiskarlag mener kontroll med utøvelsen av yrkesfisket må tillegges fiskeriforvaltningen, ikke Statens naturoppsyn.

Fylkesmannen viser til at forhold som reguleres etter havressursloven forvaltes og kontrolleres av fiskeriforvaltningen.

7.3.4.1 Kommuneplan og randsoneforvaltning

Fra enkeltpersoner er det pekt på at kommune (del)planer må regulere hvilke områder som spesielt kan tilrettelegges for sjørettede anlegg (båthavner, kai og båtutsett) uten at verneinteresser blir truet og at kommunedelplan for Saltstraumen må godkjennes og være veiledende for forskriftene til en marin verneplan.

Referansegruppa mener også at kommunedelplanen fra 2012 må vedtas endelig slik den foreligger, uavhengig av verneprosessen. Denne planen regulerer bl.a. Saltstraumen Fiskecamp og Ripnes (kai/flytebrygger), noe som er av stor betydning for Saltstraumenområdet. Det pekes på at dette er et rimelig krav sett i forhold til at sjøbunnen i verneområdet ikke er kartlagt før et eventuelt vern settes i kraft. I kommunedelplanen er det lagt inn bestemmelser der tiltakshaver må dokumentere verdier på havbunnen før tiltak igangsettes. Staten burde dekke kostnader ved dette og sjekke grunnen i forkant av vernet.

Nordland fylkeskommune forutsetter at en eventuell verneforskrift åpner for den arealbruk og utbygging som Bodø kommune har vedtatt i sine arealplaner for området, herunder kommunedelplan for Saltstraumen. Verneforskriftens bestemmelser og forvaltningsplanen må være tilpasset den utviklingen vedtatte planer legger opp til.

Fylkesmannen viser til at kommunedelplanen for Saltstraumen er tatt med i vurderingene når forslag til forskrift er utarbeidet. For å imøtekomme de lokale behovene for kaianlegg er det gitt mulighet for dispensasjonsadgang i verneforskriften § 5 for oppgradering av Ripneskaia, og etablering av småbåtanlegg ved Ripnesbukta, Laukeng og Tuv.

Fylkesmannen støtter opp om kommunedelplanens bestemmelse om at søknadspliktige inngrep på sjøbunnen forutsetter vedlagt fotodokumentasjon. I henhold til naturmangfoldloven § 11 skal tiltakshaveren dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets eller skadens karakter. Prisen på å få dette fotografert og dokumentert er bagatellmessig i forhold til kostnadene med for eksempel bygging av brygge.

Verneforskriften skal i følge naturmangfoldloven § 34, siste ledd, ikke være til hinder for å videreføre bærekraftig bruk som bygger opp under verneformålet i et område. Verneforskriften er derfor tilpasset vedtatt kommune- og kommunedelplan så langt det har vært mulig i forhold til verneformål og verneverdier. Unntaket er kommuneplanens akvakulturområder som Fylkesmannen vurderer er i strid med verneformål og verneverdier.

I kommunens arealplan kan det avsettes hensynssoner med tilhørende retningslinjer eller bestemmelser. På det avsluttende møtet med referansegruppa ble det pekt på at deler i kommuneplanen og kommunens behandling av noen enkeltsaker i Saltstraumen er utsatt til det er avklart om det blir et marint vern og hvilke restriksjoner dette eventuelt medfører. De pekte derfor på at det er viktig at det kommer en avklaring snarlig, og at behandlingen ikke blir utsatt i lengre tid. Fylkesmannen støtter dette.

Alle områder, både de som er vernet og de som ikke er vernet, skal forvaltes etter gjeldende lovverk. I et vernet område gjelder verneforskriften innenfor grensene

som er satt. Verneforskriftene har ingen juridisk virkning utenfor verneområdet. Når saker behandles etter gjeldende lovverk på utsiden av et verneområde, skal imidlertid virkningen av tiltaket på verneverdiene innenfor et verneområde vurderes og tillegges vekt. Fylkesmannen forutsetter at dette også gjøres i områdene rundt Saltstraumen.

7.3.4.2 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår å endre grensene i nordvest ved å ta ut Seivågen. Videre foreslås det tatt ut to områder ved Godøystraumen: et ved Nerholmen/Godøybrygga på vestsida av Godøystraumen og et område som fylkesmannen har definert som landareal på østsiden av Godøystraumen.

Fylkesmannen tilrår følgende endringer når det gjelder verneforskriften:

- § 2: Justering av opplysninger om berørte eiendommer og areal.
- § 3 nr. 3: Parentesen «*(herunder utføring av kloakk)*» tas ut.
- Ny § 4 nr. 2: «*Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, bålbrekking, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping.*»
- § 4 nr. 3: Ordlyd endres fra «*Ferdsel med båt eller andre fartøyer, herunder oppankring mot land.*» til «*Ferdsel og oppankring med båt eller andre fartøyer.*»
- Ny § 4 nr. 4: «*Fortøyning av småbåt, herunder fastfortøyning, dragfortøyning og oppankring mot land. Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i stein eller annet materiale som ikke forurenser.*»
- § 5 vedrørende kabler endres fra «*Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.*» til «*Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.*»
- Nytt pkt i § 5: «*Mindre flytebrygger.*»
- Nytt pkt i § 5: «*Båtstø eller båtutlegg som krever bruk av gravemaskin, sprengning eller støypning.*»
- Nytt pkt i § 5: «*Oppgradering av kai på Ripnes.*»
- Nytt pkt i § 5: «*Småbåtanlegg ved Tuv, Laukeng og Ripnes.*»
- Nytt pkt i § 5: «*Bølgedempere i forbindelse med småbåtanlegg.*»

Konsekvenser

Normal friluftaktivitet vil ikke være i strid med verneformålet, og forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for slik aktivitet. Forskriftsforslaget åpner for at tilretteleggingstiltak for friluftsliv kan tillates etter søknad. Området er også viktig for reiselivet. Så lenge slik aktivitet ikke medfører fysiske inngrep i det marine miljøet, vil det ikke være i strid med verneformålet.

Det legges ikke opp til regulering av fiskeriaktivitet. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet.

Potensialet for akvakultur i området er etter Fylkesmannens vurdering begrenset. Området er overvintringsområde for 2-3 tusen ærfugl, noe som vanskeliggjør skjelloppdrett. Straumområdene har for sterk vannstrøm for fiskeoppdrett og områdene som er dype nok i Saltenfjorden, utenfor Saltstraumen, er for eksponert for vind- og bølger til at det er ideelt for fiskeoppdrett. Akvakulturanlegg med sine store fortøyninger på sjøbunnen er heller ikke forenelig med formålet om å bevare

sjøbunnen i mest mulig urørt tilstand. Slik fylkesmannen tilrår, vil det ikke være tillatt med oppdrett.

Saltstraumen og Sundstraumen er farleder for sjøfart til og fra Skjerstadfjorden. Ferdsel i sjø reguleres av sjøveisreglene, som er internasjonale regler som gjelder for alle som ferdes i båt. Forslaget til verneforskrift kommer ikke i konflikt med disse reglene.

Fylkesmannen tilrår at Saltstraumen marine verneområde opprettes etter de justeringer som er beskrevet.

7.3.5 Vurdering og tilrådning fra Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet viser til fylkesmannens vurderinger når det gjelder konsekvenser og saksbehandling. Når det gjelder spørsmål om saksbehandling, forvaltningsmyndighet og oppsyn, viser direktoratet for øvrig til den generelle omtalen under kapittel 2 og 6. Når det gjelder behov for tiltak, herunder opprydding, legger direktoratet til grunn at dette på vanlig måte meldes inn til Statens naturoppsyn som ledd i den årlige bestillingsdialogen.

Det fremgår av høringsdokumentene at en forvaltningsplan må ferdigstilles så snart som mulig etter vernevedtak. Dette vil være særlig viktig for et område som Saltstraumen, hvor det er mange brukerinteresser. Etablering av et opplegg for å overvåke naturtilstanden, vil også være et viktig element i en forvaltningsplan. Som nødvendig basis for en best mulig forvaltning, er det viktig at det gjennomføres en nærmere kartlegging av det marine naturmangfoldet i området.

Avgrensning

Foreslåtte grenseendringer vurderes ikke å ha vesentlig betydning sett i forhold til formålet med vernet. For å fange opp spennvidden i naturmangfoldet i området, bør ikke området innskrenkes utover det Fylkesmannen har foreslått. Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens vurdering, og slutter seg til fylkesmannens tilrådning når det gjelder avgrensning.

Verneforskrift

Verneforskrifter gjelder parallelt med annet lovverk, og en søknad vil ofte måtte behandles etter flere lovverk. Søknader behandles som hovedregel først etter verneforskriften. Ved motstrid mellom flere regelverk vil det strengeste regelverket gjelde. Virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, vurderes av kommune/sektormyndighet etter naturmangfoldloven § 49, jf. også omtale under kapittel 7.1 om Framvaren.

Når det gjelder kulturminner i verneområder, bemerker direktoratet at både verneforskriften og kulturminneloven vil gjelde. Dette betyr at vernemyndigheten og kulturminnemyndigheten i sin forvaltning må forholde seg til hverandres regelverk. Dersom det skulle oppstå motstrid, må det avklares mellom myndighetene hvordan dette skal løses.

Når det gjelder spørsmålet om fiske/harpunering, bemerker direktoratet at naturmangfoldloven § 39 gir hjemmel for å regulere dette. Foreslått unntak under § 4 i verneforskriften, gjør imidlertid at dette eventuelt må skje i medhold av havressursloven.

Direktoratet bemerker at naturmangfoldloven § 39 gir hjemmel for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. Dette kan for eksempel gjelde sjøfugl. Foreslåtte verneforskrift, herunder verneformålet, omfatter ikke sjøfugl.

Fylkesmannen har i § 4 foreslått følgende nytt nr. 2: «*Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, bålbrenning, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping.*» Direktoratet bemerker at det i forskriftsforslaget er gjort unntak for fiske i samsvar med lakse- og innlandsfiskloven, og laksenotsett faller inn under dette. Det er ikke vanlig at det i verneforskrifter presiseres at ferdsel er tillatt, selv om vegetasjonen og dyrelivet er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Foreslåtte verneforskrift inneholder imidlertid en presisering om at ferdsel med båt eller andre fartøyer er tillatt. Videre er naturmangfoldloven § 39 en ny vernekategori som ikke er brukt tidligere. Gjennom høringen av verneforslaget for Saltstraumen, er det fremkommet at det er usikkerhet om hva et vern vil faktisk vil innebære når det gjelder bruken av områder. Direktoratet tilrår på denne bakgrunn at det tas inn en ny bestemmelse i tråd med fylkesmannens forslag, med unntak for laksenotsett som dekkes av unntaket for fiske.

Når det gjelder forskriften § 4 nr. 3, har fylkesmannen i etterkant av tilrådingen opplyst at endringen er foreslått for å inkludere oppankring. Regler for oppankring følger av Sjøveisreglene, som er internasjonale regler for alle som ferdes i båt. I tillegg er det flere ankerplasser angitt på sjøkart inne i verneområdet. Et forbud mot ankring vil bli vanskelig å håndheve og lite praktisk ettersom båter ofte blir liggende på anker og vente på gunstige strømforhold for passering inn og ut fjorden. Ankring skjer bare på områder med sandbunn, og vil således ikke komme i kontakt med strømpåvirket bunnfauna.

Når det gjelder forskriftens § 5 om legging av rørledninger og kabler, har fylkesmannen i etterkant av tilrådingen opplyst at formuleringen «*i utvalgte korridorer*» er foreslått tatt ut fordi man mente dette ble unødvendig stramt. Man har pr. i dag ikke kunnskap som gjør det mulig å definere disse korridorene. Det er bedre at rør-/linjetrase legges/finjusteres etter at bunnen er kartlagt. En eventuell forvaltningsplan vil legge føringer for hva en skal unngå. Direktoratet tilføyer at det ved eventuelle søknader uansett må gjøres konkrete vurderinger av aktuelle traseer, og tilrår at denne endringen også gjøres i forskriftene for områdene Framvaren og Tauterryggen.

Når det gjelder spørsmålet om «Sjyveien», viser direktoratet til at verneforskriften § 5 gir hjemmel for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til tilretteleggingstiltak for friluftsliv. I den grad en slik tursti vil berøre det marine verneområdet, kan tiltaket vurderes etter denne bestemmelsen.

Forslaget som ble sendt på høring, inneholdt følgende bestemmelse i § 5: «*Tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene inkl. vannutskiftning og strømforhold nevneverdig, herunder bl.a. flytebrygger og fortøyninger.*» Direktoratet legger til grunn at nye foreslåtte bestemmelser i § 5 nr. 5-9 erstatter denne bestemmelsen.

Direktoratet bemerker at fylkesmannen i sine kommentarer tilrår at det åpnes for å gi dispensasjon til å oppgradere eller erstatte Ripneskaia med en ny kai, mens fylkesmannens forskriftsforslag kun åpner for oppgradering. Fylkesmannen har i etterkant av tilrådingen meddelt at intensjonen har vært også gi hjemmel for å rive dagens kai og erstatte den med en ny kai. Direktoratet tilrår på denne bakgrunn av § 5 nr. 8 gis følgende formulering:

«Oppgradering eller erstatning av kai på Ripnes.»

Når det gjelder oppdrett (akvakultur), framgår det av høringsuttalelser og Fylkesmannens kommentarer at det er stor lokal motstand mot slik virksomhet i området. Direktoratet visert til fylkesmannens vurderinger og tilføyer at det ikke er avklart hvilke former for oppdrett, driftsform, omfang m.m. som kan være aktuelt. Direktoratet finner derfor ikke å kunne tilrå at det tas inn en egen dispensasjonshjemmel for oppdrett (akvakultur) som sådan, og slutter seg til fylkesmannens tilråding. Det innebærer at eventuelle søknader må vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i § 6 i verneforskriften: *«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48.»* Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger og slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Direktoratet tilrår at Saltstraumen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

7.3.6 Miljøverndepartementets tilrådning

Miljøverndepartementet viser til kapittel 6.2 om kulturminner og verneforskriften § 5 nr 13 og understreker at forvaltningen av kulturminnene innenfor verneområdene må skje i et nært samarbeid mellom naturvernmyndighetene og kulturminnemyndighetene.

Vedrørende legging av kabler og lignende i utvalgte korridorer vises det til kapittel 3.2. Miljøverndepartementet legger til grunn at slike korridorer så langt det er mulig, fastsettes i forvaltningsplanene som skal utarbeides for verneområdene.

Vedrørende eventuelle akvakulturanlegg viser Miljøverndepartementet til verneverdiene i Saltstraumen og at utlegging og spesielt flytting av fortøyninger vil kunne skade verneverdier på sjøbunnen. Strømforholdene vil også kunne føre til tilslamming og sedimentering i bakevjer, noe som også vil kunne skade verneverdier og være i strid med verneformålet. Departementet viser til at det pr. i dag ikke foreligger konkrete søknader om slik aktivitet. Departementet viser imidlertid til at Bodø kommune har avsatt tre områder til akvakulturformål i kommuneplanens arealdel. Departementet mener derfor at dersom det kommer søknader om å etablere havbruk innenfor disse områdene i kommuneplanen, kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til dette forutsatt at slik virksomhet ikke vil skade eller forringe verneverdiene angitt i verneformålet.

Videre planbehandling for de to arealene som Miljøverndepartementet tok ut av kommuneplanen i påvente av marin verneplan må skje enten gjennom neste revisjon av kommuneplanen, eller gjennom at det fremmes en reguleringsplan.

Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og tilråd vern av Saltstraumen marine verneområde i tråd med vedlagte forskrift og kart.

Miljøverndepartementet
tilråd

Forskrifter om marin vern for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1-3)